

อภินิมิตนาการ

สำนักหอสมุด

ภาพสะท้อนความหลอกลวงในสังคม

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร
วันลงทะเบียน.....25...ค.ค....2555...
เลขทะเบียน.....16425318.....
เลขเรียกหนังสือ.....ป น.....

โดย

นางสาวชฎาภรณ์ ไชยชาติ

56
คคคค
2555

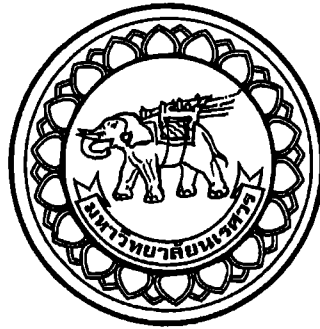
ศิลปนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต

สาขาออกแบบทัศนศิลป์ ภาควิชาศิลปะและการออกแบบ

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ปีการศึกษา 2555

REFLECTIONS ON THE PRESENT SOCIETY

by

CHADAPORN KHAITADEE

An Art Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Bachelor of Fine and Applied Arts

Program in Visual Art Design

Department of Art and Design

Faculty of Architecture Naresuan University

Academic Year 2012

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ภาพสะท้อนความหลงใหลใน
สังคม” ของ นางสาวชฎาภรณ์ ไชทาติ เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปบัณฑิต สาขาวิชาออกแบบทัศนศิลป์ ของมหาวิทยาลัยรัตนนคร

..... ๒๕.๐๓.๒๐๑๖..... ประธาน
(อาจารย์ธีรวุฒิ บุญยศศักดิ์เสรี)

..... กรรมการ
(อาจารย์ทวีรัศมี พรหมรัตน์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ฐิติ สมบูรณ์เอนก)

..... กรรมการ
(อาจารย์สุรชาติ เกษประสิทธิ์)

..... กรรมการ
(อาจารย์สมหมาย มาอ่อน)

..... กรรมการ
(อาจารย์อาคม ทองโปร่ง)

อนุมัติ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลิมชัย เจา์รังษี)

คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

มีนาคม 2556

ประกาศคุณูปการ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่าน ที่นอกจากจะให้ความรู้แล้ว ทั้งให้การเอาใจใส่ดูแล พร้อมเปิดรับความคิดของนิสิตในทุกๆรูปแบบ อีกทั้งข้อเสนอแนะที่สำคัญอย่างมาก กล่อมเกา อันส่งผลให้การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

อีกทั้งคุณแม่ ที่ให้สิทธิเลือกใช้ชีวิตอย่างอิสระ เสรี พร้อมกับการสนับสนุนในทุกๆด้าน อย่างที่สุด ควรได้รับรางวัลคุณแม่ดีเด่น

รวมไปถึงเพื่อนๆอันถือเป็นกัลยาณมิตรโดยแท้ ที่ให้ความช่วยเหลือ เป็นกำลังใจ สนับสนุนสิ่งที่ดีเสมอมา

ซึ่งในการวิจัยนี้เป็นการทำศิลปนิพนธ์ ว่าด้วยเรื่อง สังคม การปฏิสัมพันธ์ ความหลง อันอาจเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจในงานศิลปะไม่มากนัก

นางสาวชฎาภรณ์ ไชหาดี

ชื่อเรื่อง	ภาพสะท้อนความหลอกลวงในสังคม
ผู้วิจัย	นางสาวชฎาภรณ์ ไชยทาทิ
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์สุรชาติ เกษประสิทธิ์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อาจารย์ทวีรัศมี พรหมรัตน์
ประเภทสารนิพนธ์	ศิลปนิพนธ์ ศป.บ สาขาวิชาออกแบบทัศนศิลป์, มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2555
คำสำคัญ	ปฏิสัมพันธ์ หลอกลวง ภาพลักษณ์ หน้ากาก

บทคัดย่อ

การใช้ชีวิตอยู่ในสังคม เจอผู้คนมากหน้าหลายตา เจื่อนไขแรกของการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ คือ "การสร้างภาพลักษณ์" และการที่คนจะสร้างภาพลักษณ์ไปทางด้านใดนั้น ขึ้นอยู่กับหน้าที่ จุดประสงค์ และความต้องการของบุคคลนั้นๆ ฉะนั้น เราไม่มีทางรู้ได้เลยว่า ตัวจริงของคนๆ นั้นเป็น เช่นไร

จากเรื่องราวที่เป็นประสบการณ์ด้านหนึ่ง ที่ข้าพเจ้าได้ประสบมาในการใช้ชีวิตในสังคม ทำให้ ข้าพเจ้าเองในฐานะนักศึกษาผู้มีทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทางทัศนศิลป์ เกิดความคิดในการสร้าง ผลงาน ศิลปะจิตกรรมสื่อประสม ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของมายาภาพในสังคม การสร้างภาพลักษณ์ อันเกิดจากความไม่วางใจต่อกัน ซ่อนตัวตนที่แท้จริงไว้ จนผู้สร้างแยกตัวเองกับภาพที่สร้างไว้ไม่ได้

ข้าพเจ้าจึงสร้างผลงานที่แสดงออกถึงความหลอกลวงในสังคม การแสดงออกที่ไม่สัมพันธ์กับ จิตใจภายใน

Title Reflections on the present society

Author Chadaporn Khaitadee

Advisor Mr. Surachart Kesprasit

Co - Advisor Mr. Thaveerat Phomrat

Academic Paper Thesis B.F.A in Visual art and design,
Naresuan University, 2012

Keywords Interaction, Fraudulent, Image, Mask

ABSTRACT

Living in society. People have a lot of people. Terms of the interaction of human. "Raise" and people will look to the side. Depending on the purpose and needs of the person responsible for that, so we have no way of knowing that. A real man is like.

The story is one of experience. I gazed at the art of living in society. I know that the students are learning the skills to create works of visual art. The idea of creating the work. Mixed media art. Related the story of illusion in society. By raising. Caused sneezing and do not trust each other. To hide his true identity. The authors distinguish themselves with topics not.

I have created a variety of social expression. Expression is associated with Spirit within.

สารบัญ

บทที่		หน้า
	บทคัดย่อ.....	I
	ABSTARCT.....	II
	ประกาศคุณูปการ.....	III
1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาของการสร้างสรรค์.....	1
	ความสำคัญของการศึกษา	2
	วัตถุประสงค์.....	3
	ขอบเขตการสร้างสรรค์	3
	กระบวนการสร้างสรรค์	4
2	ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานสร้างสรรค์.....	5
	ข้อมูลทางด้านเนื้อหา	5
	ความหมายของหน้ากากในการสร้างสรรค์ผลงาน.....	5
	บทอธิบายความหมายและลักษณะของภาพลักษณ์	7
	ข้อมูลจากหนังสือหรือวรรณกรรม.....	9
	ข้อมูลการใช้สีในศิลปะหน้ากากต่างๆ	10
	ตัวอย่างภาพลักษณ์ การลง ที่เห็นในสังคม.....	14
	ข้อมูลด้านรูปแบบ.....	15
	ศิลปกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	15
	ตัวอย่างผลงานศิลปกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	15
	แรงบันดาลใจด้านรูปแบบ.....	16
	ศิลปินต้นแบบ.....	17
	Jann Haworth(Soft sculpture artist).....	17
	Rosa Verloop (Nylon art) และ สิทธิกร เทพสุวรรณ.....	18

สารบัญ (ต่อ)

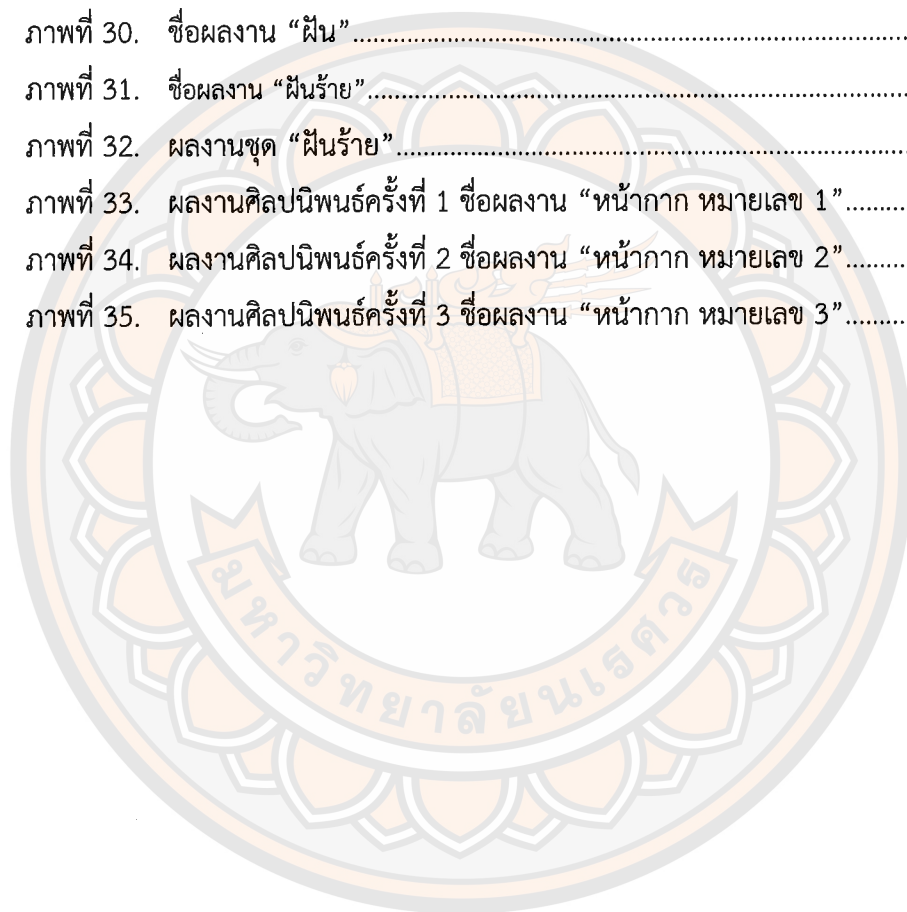
บทที่	หน้า
3	กระบวนการสร้างสรรค์..... 19
	แรงบันดาลใจ..... 20
	แนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน..... 20
	พัฒนาการสร้างแรงบันดาลใจ สู่ผลงานจริง..... 20
	กระบวนการสร้างสรรค์..... 21
	การปฏิบัติงาน ครั้งที่ 1..... 24
	การปฏิบัติงาน ครั้งที่ 2..... 26
	การปฏิบัติงาน ครั้งที่ 3..... 28
4	ผลการดำเนินการและพัฒนาการสร้างสรรค์..... 31
5	สรุปผลการสร้างสรรค์ อภิปราย และข้อเสนอแนะ..... 39
บรรณานุกรม.....	40
ภาคผนวก.....	41
ประวัติผู้วิจัย.....	42

สารบัญภาพ

ภาพประกอบที่	หน้า
ภาพที่ 1. ภาพผู้นำ.....	2
ภาพที่ 2. บุคคลในสังคมชั้นสูง.....	2
ภาพที่ 3. ปกหนังสือ “เบื้องหลังหน้ากาก” โดย Gerald D. Berreman.....	9
ภาพที่ 4. หน้ากากอุปการกรจีน ในสีและรูปแบบต่างๆ.....	11
ภาพที่ 5. การละเล่นผีตาโขน	11
ภาพที่ 6. ลักษณะหัวโขน.....	12
ภาพที่ 7. ลักษณะหน้ากากของชาวแอฟริกา.....	13
ภาพที่ 8. ภาพผู้นำ.....	14
ภาพที่ 9. บุคคลในสังคมชั้นสูง.....	14
ภาพที่ 10. เจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ ข้าราชการ.....	14
ภาพที่ 11. ผลงานของ Charley Friedman	15
ภาพที่ 12. ภาพหน้ากากอุปการกรจีนในลักษณะสีต่างๆ.....	16
ภาพที่ 13. ภาพผลงานตัวอย่างของ Jann Haworth.....	17
ภาพที่ 14. ภาพผลงานของ Rosa Verloop.....	18
ภาพที่ 15. ภาพผลงานของ สิทธิกร เทพสุวรรณ.....	18
ภาพที่ 16. รูปภาพแสดงวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน.....	21
ภาพที่ 17. ภาพการเย็บรูปร่างรูปทรง.....	24
ภาพที่ 18. ภาพขณะเย็บประกอบผลงาน.....	25
ภาพที่ 19. ภาพขณะเย็บติด ด้วยเครื่องประดับต่างๆ.....	25
ภาพที่ 20. ภาพแบบร่างของการปฏิบัติงานครั้งที่ 2.....	26
ภาพที่ 21. ภาพแบบร่างที่ขยายเท่าขนาดจริงตามต้องการ.....	26
ภาพที่ 22. ภาพขณะตัดชิ้นส่วนรูปทรง ตามขนาดที่ต้องการ.....	27
ภาพที่ 23. ภาพขณะเย็บประกอบโครงสร้างผลงาน.....	27
ภาพที่ 24. ภาพแบบร่างผลงานการปฏิบัติงานครั้งที่ 3.....	28
ภาพที่ 25. ภาพขณะขยายแบบร่างสู่ภาพขนาดเท่าผลงานจริง.....	28
ภาพที่ 26. ภาพขณะตัดผ้าที่วัดไว้ตามรูปทรงที่ต้องการ.....	29
ภาพที่ 27. ภาพขณะการเย็บชิ้นส่วนขนาดใหญ่ด้วยจักรเย็บผ้า.....	30

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพประกอบที่	หน้า
ภาพที่ 28. ภาพขณะเย็บใส่เครื่องประดับ.....	30
ภาพที่ 29. ชื่อผลงาน “ผู้หญิง”	31
ภาพที่ 30. ชื่อผลงาน “ฝัน”	32
ภาพที่ 31. ชื่อผลงาน “ฝันร้าย”	33
ภาพที่ 32. ผลงานชุด “ฝันร้าย”	34
ภาพที่ 33. ผลงานศิลปนิพนธ์ครั้งที่ 1 ชื่อผลงาน “หน้ากาก หมายเลข 1”	36
ภาพที่ 34. ผลงานศิลปนิพนธ์ครั้งที่ 2 ชื่อผลงาน “หน้ากาก หมายเลข 2”	37
ภาพที่ 35. ผลงานศิลปนิพนธ์ครั้งที่ 3 ชื่อผลงาน “หน้ากาก หมายเลข 3”	38

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของการสร้างสรรค์ (Source of Creation)

“การสร้างภาพพจน์ เป็นลักษณะหนึ่งจึงการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมทุกประเภท และเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการปฏิสัมพันธ์” Robert J. Smith อันเกิดจากรื่องราวหรือประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เขียนในการใช้ชีวิต ที่มีความข้องเกี่ยวกับผู้คนที่อยู่ร่วมกันในสังคม แต่ไร้ซึ่งความไว้วางใจ ความจริงใจต่อกัน พยายามสร้างภาพลักษณ์ ซ่อนตัวตน หลายเป็นมายาภาพที่เห็นได้ชัด แต่บางอย่างต้องสัมผัสจึงจะรู้

ผลงานศิลปกรรม วรรณกรรม หรือปรัชญาศิลปะ ในอดีตที่ได้มีการกล่าวถึงเรื่องราว ความ หลอกลวง มายาภาพ หรือหน้ากาก ที่เกิดขึ้นในระบบสังคม เช่น บทกวีของ กฤษณะ ชัยกิจวัฒน์ ใน ตอนหนึ่งที่ว่า “...ผงในดวงตา ช่วยให้รู้ การเห็นมิใช่เพียงการมอง...” หรือวรรณกรรมของ Gerald D. Berreman เรื่อง “เบื้องหลังหน้ากาก” ที่ว่าด้วยเรื่อง กระบวนการสร้างภาพลักษณ์ คือความพยายาม ของมนุษย์ทุกคน ในการควบคุมผู้อื่น เพราะภาพลักษณ์ คือสิ่งที่กำหนดว่า แต่ละฝ่ายความปฏิบัติต่อกันอย่างไร ในขณะที่เดียวกัน ภาพลักษณ์ก็ควบคุมผู้ที่สร้างสรรค์มันขึ้นด้วย เพราะภาพลักษณ์คือพันธสัญญา หรือวรรณกรรมเรื่อง “สามก๊ก” ที่นอกจากจะมีเรื่องของ การหักหลัง หลอกลวง การแก่งแย่งชิง ตีกันแล้วนั้น ยังมีเรื่องเกี่ยวกับการสร้างภาพลักษณ์ แอบซ่อนตัวตนแท้จริง ไม่ว่าจะป็นต่อศัตรู หรือ คนที่อยู่ใต้บังคับบัญชา อันแฝงไปด้วยเล่ห์กล ทางยุทธศาสตร์ และยุทธศิลป์

จากรื่องราวที่เป็นประสบการณ์ด้านหนึ่ง ที่ข้าพเจ้าได้ประสบมาในการใช้ชีวิตในสังคม ทำให้ ข้าพเจ้าเองในฐานะนิสิตผู้ศึกษาทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทางทัศนศิลป์ เกิดความคิดในการสร้าง ผลงาน ศิลปะสื่อประสม ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของมายาภาพในสังคม การสร้างภาพลักษณ์ อันเกิด จากความไม่ไว้วางใจต่อกัน ซ่อนตัวตนที่แท้จริงไว้ จนผู้สร้างแยกตัวเองกับภาพที่สร้างไว้ไม่ได้

ความสำคัญของการศึกษา (Important of Study)

ศิลปะนิพนธ์เรื่อง “ภาพสะท้อนความหลอกลวงในสังคม” ข้าพเจ้าได้พยายามวิเคราะห์ สังเคราะห์ ถึงเรื่องราวของของผู้คนในสังคม คิดค้นให้เป็นรูปแบบ ผลงานศิลปกรรม ประเภทสื่อ ประสม ใช้ลักษณะรูปทรงที่มีความหมาย มาสร้างสรรค์เป็นผลงาน คือสภาวะการแสดงออกภายนอกที่ไม่สัมพันธ์กับจิตใจ แต่มีความจำเป็นต้องแสดง หรือมีจิตแอบแฝง

แรงบันดาลใจเบื้องต้น (Fundamental Inspiration) วัตถุประสงค์ (Objective)

การสร้างผลงานจิตรกรรมสื่อประสมชุดนี้เกิดจากการสัมผัสได้ถึงสภาวะสังคม ที่ต่างคนต่างมี ภาพลักษณ์ ไม่ว่าจะเป็นภาพลักษณ์ที่ผู้อื่นสร้างให้ หรือภาพลักษณ์ที่ตัวบุคคลสร้างเองก็ตาม การกระทำใดๆที่ตัวบุคคลสร้างขึ้นอาจด้วยเหตุผลทางสังคม หรือมีจิตแอบแฝง แต่การที่คนจะสร้าง ภาพลักษณ์ไปทางด้านใดนั้น ขึ้นอยู่กับหน้าที่ จุดประสงค์ และความต้องการของบุคคลนั้นๆ ฉะนั้น เรามีอาจรู้ถึงตัวตนที่แท้จริงของบุคคลใดๆได้ ทำให้ข้าพเจ้าเองเกิดความคิดในการสร้างผลงาน ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของมายาภาพ เพื่อสะท้อนสภาพสังคมในปัจจุบัน

ภาพที่ 1 ภาวะผู้นำ จะมีภาพลักษณ์ที่แสดงออกถึงความน่าเชื่อถือ เฉลียวฉลาด มั่นคงเฉียบขาด

ภาพที่ 2 บุคคลในสังคมชั้นสูง ที่มีภาพลักษณ์เป็นบุคคลรสนิยมหรูหรา มีเกียรติ ยศถาบรรดาศักดิ์

วัตถุประสงค์ (Objective)

1. เพื่อเป็นกระบวนการการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง สร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ ที่ว่าด้วยเรื่องของภาพลักษณ์ทางสังคม
2. เพื่อให้เกิดกระบวนการการเรียนรู้พัฒนาความคิดจินตนาการ และความรู้สึก ต่อกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ อย่างเป็นระบบมีขั้นตอน
3. เพื่อเป็นการถ่ายทอดถึงสุนทรียภาพทางศิลปะ และเรื่องราวเนื้อหาของการสร้างภาพลักษณ์ที่เป็นมายาคติสู่สายตาผู้เสพและสัมผัสรับรู้ในงานศิลปะ

ขอบเขตการสร้างสรรค (Scope of work and creation)

1. ขอบเขตด้านรูปแบบ ศิลปะแบบจิตรกรรมสื่อประสม โดยใช้วัสดุสำเร็จรูปและ วัสดุเหลือใช้ เช่น วัสดุเส้นใยเป็นวัตถุดิบหลัก และกลวิธีการเย็บปักถักร้อย ประกอบกันเป็นผลงาน
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา สะท้อนถึงเรื่องราวของการใช้อุบายทุจริตหลงลงงให้เข้าใจผิด เกิดความสับสนกลายเป็นมายาคติของสังคมที่มีอยู่ให้เห็นทั่วไป ปะปนในสังคมจนไม่รู้ว่าเป็นความจริง สิ่งใดเป็นความเท็จ จึงเกิดความคิดสร้างผลงานที่มีชื่อว่า “หน้ากาก” ชุดนี้ขึ้นมา
3. สร้างสรรค์ผลงานจำนวน 3 ชุด

ผลงานชุดที่ 1

ขนาด กว้าง100 ยาว 100 เซนติเมตร /จำนวน 1 ชิ้น

รูปแบบการนำเสนอ ติดตั้งผลงานบนผนังสีขาว

ผลงานชุดที่ 2

ขนาด กว้าง 60 ยาว 90 เซนติเมตร /จำนวน 2 ชิ้น

รูปแบบการนำเสนอ ติดตั้งผลงานบนผนังสีขาว

ผลงานชุดที่ 3

ขนาด กว้าง 200 ยาว 180 เซนติเมตร /จำนวน 1 ชิ้น

รูปแบบการนำเสนอ ติดตั้งผลงานบนผนังสีขาว

กระบวนการสร้างสรรค์ (Process of Creation)

1. กำหนดหัวเรื่องที่ต้องการสร้างสรรค์ และการวางแผนขั้นตอนการสร้างสรรค์ แล้วนำเสนอคณาจารย์ที่เป็นคณะกรรมการศิลปนิพนธ์
2. ข้อมูล
  - ข้อมูลด้านรูปแบบศิลปกรรม ตัวอย่างผลงานของ Jann Haworth (soft sculpture) Rosa Verloop (nylon art) และสิทธิกร เทพสุวรรณ เป็นต้น
  - ข้อมูลด้านสนับสนุนเนื้อหาแนวคิด เกี่ยวกับเรื่องของมายาคติในสังคม ประกอบด้วยหนังสือ "เบื้องหลังหน้ากาก" โดย Gerald D. Berreman ภาพลักษณ์การใช้สีในศิลปะ หน้ากากจีน เครื่องสวมหัวโขน หน้ากากผีตาโขน ตัวอย่างภาพลักษณ์ การลง ที่เห็นในสังคมได้ เป็นต้น โดยการสืบค้นข้อมูลจากหนังสือ อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ และสื่อสิ่งพิมพ์แขนงต่างๆ
3. การนำเสนอภาพแบบร่าง โดยการรวบรวม วิเคราะห์ ข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น สร้างเป็นภาพแบบร่างที่สมบูรณ์ เพื่อนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา
4. การสร้างสรรค์ผลงานจริงจำนวน 3 ชุด โดยใช้วัสดุสำเร็จรูป วัสดุเหลือใช้ เช่น ผ้าเป็นวัตถุดิบหลัก และกลวิธีการเย็บปักถักร้อย ประกอบกันขึ้นเป็นผลงาน
5. นำไปสู่การติดตั้งผลงานบนผนังสีขาว โดยวิเคราะห์ตามความเหมาะสม

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานสร้างสรรค์ (Informative Data and Creation)

จากแนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ชุด “ภาพสะท้อนความหลือกวางในสังคม” ข้าพเจ้าได้รับความรู้ ความบันดาลใจจากเรื่องราวที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้คนที่อยู่ร่วมกันในสังคม แต่ไร้ซึ่งความไว้วางใจ ความจริงใจต่อกัน พยายามสร้างภาพลักษณ์ ซ่อนตัวตน หลายอย่างเป็นมายาภาพที่เห็นได้ชัด แต่บางอย่างต้องสัมผัสถึงสภาพจริงจึงจะรู้ได้ถ่องแท้ ดังนั้นในผลงานการสร้างสรรค์ อันมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องของ “การสร้างภาพลักษณ์ในสังคม” ชุดนี้ จึงกำหนดให้มีขอบเขต มีรูปแบบงานเป็นศิลปะจิตกรรมสื่อผสมโดยใช้วัสดุสำเร็จรูป วัสดุเหลือใช้ เช่น ผ้า วัสดุเส้นใยเป็นวัตถุดิบหลัก และกลวิธีการเย็บปักถักร้อย ประกอบกันขึ้นเป็นผลงาน ดังนั้นข้าพเจ้าจึงได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วน อันประกอบด้วย ข้อมูลด้านเนื้อหาและด้านรูปแบบศิลปกรรม ดังนี้

1. ข้อมูลด้านเนื้อหา

1.1 ความหมายของหน้ากากในการสร้างสรรค์ผลงานทางทัศนศิลป์ชุดนี้ ข้าพเจ้านำเอาลักษณะของหน้ากากของคนเรา มาใช้เป็นสื่อสัญลักษณ์ สำหรับนำเสนอในรูปลักษณะของผลงานเป็นสิ่งสำคัญ

หน้ากาก ปรากฏให้เห็นในสังคมทุกแห่งบนโลก และมีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนานพอๆ กับที่เราสืบค้นเกี่ยวกับมนุษย์ ซึ่งในสังคมยุคใหม่เรามักชื่นชม 'หน้ากาก' ว่าเป็นงานศิลปะ แต่ในสังคมดั้งเดิม 'หน้ากาก' มีความหมายมากกว่าเป็นเพียงงานศิลปะ เพราะหน้ากากเป็นเรื่องของความเชื่อและเป็นเรื่องของคนในสังคมต่างๆ

หากต้องการเข้าใจหน้าที่ของ "หน้ากาก" ในสังคมมนุษย์ เราต้องพิจารณาถึงประโยชน์การ "ใช้สอย" ที่คนในแต่ละสังคมใช้ในโอกาสต่างๆ ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว "หน้ากาก" ถือเป็น การแสดง (performance) อย่างหนึ่งของสังคม และบางครั้งก็เป็นส่วนหนึ่งของเครื่องแต่งกาย บางครั้งใช้เป็นเครื่องมือเพื่อการเรียกร้องทางการเมืองของการชุมนุมประท้วง ทั้งนี้ "หน้ากาก" สื่อความหมายด้วย "การเปลี่ยน" รูปลักษณ์ของผู้ที่สวมใส่ เป็นคนละคนกับคนเดิมในภาวะปกติ ความหมายที่ต้องการสื่อก็คือสิ่งที่แสดงออกผ่านหน้ากานั้นเอง มีข้อถกเถียงว่า เราทุกคนล้วนสวมหน้ากาก็อยู่ตลอดเวลา ซึ่ง

เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ในการปฏิสัมพันธ์กัน บางคนอาจเห็นว่าเครื่องสำอางก็เป็น หน้ากาก ประเภทหนึ่ง หรือแม้แต่การสวมใส่แว่นตาดำก็เป็นหน้ากาก ดังนั้น 'หน้ากาก' จึงมีความหมายตั้งแต่สิ่งที่สวมใส่ แต่'มองไม่เห็น' เช่น สถานะ หรือตำแหน่งทางสังคม ซึ่งคนไทย เรียกว่า 'หัวโขน' รวมทั้งที่ 'มองเห็น' ดังที่เราพบเห็นได้โดยทั่วไป

สิ่งสำคัญของ 'หน้ากาก' อยู่ตรงที่ 'ความหมาย' ของมัน หน้ากากบางประเภทแสดงถึง อำนาจ บ่งบอกถึงความลึกลับ แสดงให้คนเห็นแล้วเกิดอารมณ์ความรู้สึก ซึ่ง 'หน้ากาก' ถือเป็นเป็นสิ่ง ปกปิด โคม' ที่แท้จริงของมนุษย์ ซึ่งจุดนี้เองมันแสดงอำนาจลึกลับบางอย่างที่ชวนติดตามและ ขณะเดียวกันก็หวาดระแวง นอกจากนี้ 'หน้ากาก' ยังเป็น 'จุดปะทะ' ระหว่างความ เป็น 'ปัจเจก' กับ 'สังคมภายนอก' หากเราสวมหน้ากากประเภทใดประเภทหนึ่งเอาไว้เสมอ นั่นก็เพื่อ ปะทะกับสังคมภายนอก ไม่ว่าจะเพื่อนฝูง หรือ ผู้ร่วมงาน ยิ่งสถานะหรือตำแหน่งทางสังคมสูง เพียงใด เรายิ่งต้อง 'ระมัดระวัง' หน้ากากของเรามากเพียงนั้น

อย่างกรณี ผู้นำประเทศ ซึ่งถือว่า 'สวมหน้ากาก' ที่แสดงถึงอำนาจบารมี หน้าทีความ รับผิดชอบ ฯลฯ ดังนั้นเท่ากับว่าเมื่อใดก็ตามที่ก้าวออกจากบ้านไปทำกิจวัตรใดก็ตาม เขาย่อมสวม หน้ากากฐานะเอาไว้ด้วย เมื่อเขาต้องการสร้างความสมานฉันท์กับใคร ก็เท่ากับว่าเขาทำในฐานะผู้นำ ประเทศ และบางครั้งสิ่งที่เขาก็ก็น่าเป็น 'หน้ากาก' อีกเช่นกัน เพื่อให้สังคมภายนอกรับรู้ ในขณะที่เขาใน ฐานะ 'ปัจเจก' เท่านั้นที่รู้ว่า 'ความจริง' คืออะไร

แต่ 'สังคม' ซึ่งหมายถึงประชาชนจะเชื่อหรือไม่ก็เป็นอีกเรื่อง ซึ่งหาก 'หน้ากาก' ของเขาไม่ได้ ได้รับความเชื่อถือ หรือ 'นับถือ' การกระทำของเขาก็เปล่าประโยชน์ในสายตาของสังคม บังเอิญ ว่า 'หน้ากาก' ประเภทนี้ กับตัวคนใส่แยกกันไม่ออก 'หน้ากาก' ของเขากับคนจริงๆ นั้น คนเข้าใจว่าเป็น คนเดียวกัน ทางรอดสำหรับคนสวมหน้ากากประเภทนี้ก็คือ ต้องสละหน้ากากของ 'สถานะ' ในช่วง เวลาที่เหมาะสม เพราะหากความเกลียดชังของผู้คนขึ้นถึงขีดสุด หน้ากากแห่งความเกลียดชังก็จะติด ตัวไปจนตาย บางคนก็ 'สละ' ทิ้ง แต่บางคนก็ 'สาย' ไปเสียแล้ว

(เบื้องหลังหน้ากาก Posted by ทศพร_โชคชัยผล , ผู้อ่าน : 1356 , หมวด : การเมือง)

ดังนั้นในทัศนะของข้าพเจ้า พอสรุปถึงความหมาย ของหน้ากาก บทบาทของหน้ากากกับความสัมพันธ์ของบุคคลต่างๆในสังคมว่า “หน้ากาก” ถือเป็นเครื่องหมายต่อการแสดงอย่างหนึ่งใน สังคม จึงมีความหมายตั้งแต่ สิ่งที่สวมใส่แต่มองไม่เห็น เช่นสถานะหรือยศฐานะและตำแหน่ง อยู่ชั้น กลางระหว่างความเป็นปัจเจกบุคคลกับสังคมภายนอก ซึ่งหน้ากากถือเป็นสิ่งที่ปกปิดโคม'หน้าที่แท้จริง ของมนุษย์ และสามารถนำบทสรุปนี้มาเป็นประเด็น ความบันเทิงใจต่อการสร้างผลงานทัศนศิลป์ชุดนี้ ที่ว่าด้วยเรื่องของความหลอกลวงในสังคม สิ่งที่กางกั้นระหว่างความจริงและภาพลักษณ์สร้างขึ้น

1.2 ความหมาย และลักษณะของภาพลักษณ์

- ภาพลักษณ์ หมายถึง ข้อเท็จจริงบวกกับการประเมินส่วนตัวและเป็นภาพที่อยู่ในใจนานแสนนานของบุคคล ซึ่งอาจจะแตกต่างไปจากสภาพความหวังได้ เพราะว่าภาพลักษณ์นั้นไม่ใช่เรื่องของข้อเท็จจริง แต่เป็นเรื่องของการรับรู้ (เสรี วงษ์มณฑา, 2542, หน้า 83)

- ลักษณะที่สำคัญของภาพลักษณ์ คือ การสร้างภาพลักษณ์ต้องใช้เวลา เพราะภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นทีละน้อยและสะสมเพิ่มพูนมากขึ้นจนฝังราก มันคงอยู่ในจิตใจและทัศนคติหรือความรู้สึกของประชาชน (วิรัช ลภีรัตนกุล, 2540, หน้า 78) ซึ่งมีความสอดคล้องกับ กฤษณ์ ทองเลิศ (2539, หน้า 39) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของภาพลักษณ์ว่า ภาพลักษณ์เป็นการสร้างชื่อเสียงเกียรติคุณความนิยมชมชอบให้เกิดขึ้นในจิตใจของประชาชน โดยการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต้องอาศัยเวลาพอสมควรแต่ภาพลักษณ์ที่ติอาจสูญเสียได้ง่ายในระยะเวลาอันสั้น ซึ่งการแก้ไขภาพลักษณ์กลับคืนดีนั้นทำได้ยาก แต่ก็สามารถทำได้โดยต้องอาศัยเวลา

- องค์ประกอบของภาพลักษณ์ ภาพลักษณ์เป็นความรู้และความรู้สึกของคนเราที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการของความคิดจิตใจ ในเมื่อคนเราไม่ได้มีเพียงประสบการณ์โดยตรงกับโลกรอบตัวซึ่งเราได้สัมผัส ชิมรส ได้กลิ่น และเห็นได้ด้วยตาตนเองเท่านั้น เรายังมีประสบการณ์โดยทางอ้อมอื่น ๆ ด้วย ซึ่งประสบการณ์เหล่านี้ต้องอาศัยการตีความและให้ความหมายสำหรับตนเองด้วย ภาพลักษณ์จึงเป็นการแทนความหมายเชิงอัตวิสัย (subjective representation) หรือความประทับใจภาพปรากฏ (appearance) ความคล้ายคลึงหรือเป็นการแทนความหมายของการรับรู้ตีความกระบวนการของการรับรู้อย่างเลือกสรรและให้ความหมายต่อสิ่งต่าง ๆ นี้ คือ กระบวนการเกิดภาพลักษณ์ ซึ่งมักจะมีความหมายสำคัญยิ่งต่อการรับรู้ในสิ่งที่ไม่มีความหมายชัดเจนใน ตัวของมันเอง (Boulding, 1975, p. 91)

- องค์ประกอบของภาพลักษณ์ อาจ แยกได้เป็น 4 ส่วน แต่ในความเป็นจริงองค์ประกอบทั้งสี่ส่วนจะมีความเกี่ยวข้องเป็นปฏิสัมพันธ์ ต่อกันไม่สามารถจะแยกเป็นส่วน ๆ ได้อย่างเด็ดขาด ดังนี้

1. องค์ประกอบเชิงการรับรู้ (perceptual component) เป็นสิ่งที่บุคคลจะได้อาจจากการสังเกตโดยตรง สิ่งที่ถูกสังเกตนั้นจะเป็นสิ่งที่นำไปสู่การรับรู้ (cues) หรือมีสิ่งที่ถูกรับรู้นั่นเอง ซึ่งอาจจะเป็นบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ ความคิดหรือวัตถุสิ่งของต่าง ๆ เราจะได้ภาพของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ โดยผ่านการรับรู้

2. องค์ประกอบเชิงเรียนรู้ (cognitive component) ได้แก่ ภาพลักษณ์ที่เป็นความรู้เกี่ยวกับลักษณะ ประเภท ความแตกต่างของสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จากการสังเกตสิ่งที่ถูกรับรู้

3. องค์ประกอบเชิงความรู้สึก (affective component) ได้แก่ ภาพลักษณ์เกี่ยวกับความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกผูกพัน ยอมรับหรือไม่ยอมรับ ชอบหรือไม่ชอบ

4. องค์ประกอบเชิงการกระทำ (cognitive component) เป็นภาพลักษณ์ที่เกี่ยวกับความมุ่งหมายหรือเจตนาที่จะเป็นแนวทางปฏิบัติตอบโต้สิ่งเร้านั้น อันเป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเชิงความรู้และความรู้สึก

จากแนวคิดข้างต้น สรุปได้ว่าภาพลักษณ์นั้นมีลักษณะหลายรูปแบบ มีทั้งภาพลักษณ์ที่ไม่เป็นจริง เป็นภาพลักษณ์ที่เชื่อถือได้ ภาพลักษณ์ที่ได้รับการสร้างสรรค์อย่างมีแบบแผน ตลอดจนภาพลักษณ์ที่เข้าใจง่าย โดยมีองค์ประกอบอันเกิดจากความรู้ ความรู้สึก และประสาทสัมผัสในด้านการรับรู้หรือในด้านการกระทำต่าง ๆ นอกจากนี้ภาพลักษณ์ยังสามารถใช้เป็นแนวทางการจัดการหรือการดำเนินงานใน สถาบันและองค์กรต่าง ๆ ทั้งในด้านบริการ การอำนวยความสะดวกและการพัฒนาบุคลากร

ดังนั้นภาพลักษณ์ที่ดีจึงต้องขึ้นอยู่กับพื้นฐานของความเป็นจริงและสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร และบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 จากหนังสือ วรรณกรรม

หนังสือ "เบื้องหลังหน้ากาก" โดย Gerald D. Berreman

"...การสร้างภาพพจน์เป็นลักษณะหนึ่งของการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมทุกประเภทและเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการปฏิสัมพันธ์ที่ต่อเนื่อง ความเข้าใจธรรมชาติของการสร้างภาพพจน์ และการแสดงออกที่เป็นผลของมัน เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งยวดต่อการศึกษาชาติพันธุ์วรรณนาอย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการของงานสนามจะต้องสามารถเปิดเผยทั้งการแสดงที่จัดไว้ให้ผู้สังเกตการณ์ชมและยังต้องสามารถตีแผ่ให้เห็นลักษณะของการลงทุน ลงแรงที่ใช้จัดเตรียมการแสดง ตลอดถึงสถานการณ์หลังฉากที่การแสดงนั้นปกปิดไว้ด้วย..."

จากข้อความข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า นักวิจัยเชิงชาติพันธุ์วรรณนาให้ความสำคัญกับปฏิสัมพันธ์ที่ต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในรูปแบบใด และสามารถเปิดเผยตีแผ่สถานการณ์ที่เกิดหน้าฉากและหลังฉากได้เพื่อที่จะทำให้ได้ความรู้ ความจริงของสถานการณ์นั้นๆ

ในเรื่องราวของหนังสือเล่มนี้ผู้เขียนได้แบ่งออกเป็น 5 ส่วนคือ 1) บทนำ 2) ฉาก3) การวิจัย 4) บทวิเคราะห์เรื่องการสร้างภาพพจน์ และ 5) ข้อสรุป เบื้องหลังหน้ากากมีความยาว 129 หน้า โดยประมาณเมื่อรวมคำอธิบายของผู้แปล การเขียนหนังสือเล่มนี้ของแบร์แมนเป็นการเขียนประสบการณ์สนามในพื้นที่ที่เขาเข้าไปทำงาน ที่น่าสนใจคือเขาพูดถึงเรื่องราวใน "สิรกานดา" (Sirakanda) หมู่บ้านชนบทแห่งหนึ่งแถบเทือกเขาหิมาลัยต่ำทางเหนือของอินเดีย คนในหมู่บ้านเป็นชาวพahari (Pahari หรือชาวเขา) ซึ่งมีความจริงที่เขาต้องการนำเสนอ และความจริงนี้มีหลายๆ คำตอบ เป็น front region และ back region นอกจากนั้นเขายังได้นำเสนอมุมมองความเป็นจริงทางสังคมอีกด้วย

เนื้อหาและบทวิจารณ์ "เบื้องหลังหน้ากาก" งานเขียนชิ้นนี้ของแบร์แมนได้รับอิทธิพลจากงานเขียนของ Goffman (1959) เรื่อง The presentation of self in everyday life โดยเสนอถึงการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในแง่ของวิธีการที่คนได้ใช้ความพยายามในการควบคุมภาพพจน์ของตนในสายตาของผู้อื่นซึ่งประกอบไปด้วยผู้แสดง ผู้ชม หน้าฉาก และหลังฉาก ในส่วนนี้ผู้เขียนจะนำเสนอเนื้อหาและบทวิจารณ์ "เบื้องหลังหน้ากาก" ทีละบทเพื่อให้เข้าใจงานเขียน (บทวิจารณ์โดย เกศถา บุญปรการ)

ภาพที่ 3 ปกหนังสือ "เบื้องหลังหน้ากาก" โดย Gerald D. Berreman

ภาพลักษณ์การใช้สีในศิลปะหน้ากากจีน

หน้ากากจีน หรือที่คนไทยคุ้นตาจากการแสดง 'จิว' เป็นรูปแบบหน้ากากของ 'จิวปักกิ่ง' ซึ่งความพิเศษอยู่ที่ลวดลายที่มาจากกรวดลงที่ใบหน้าโดยตรง ต่างจากหน้ากากปกติที่ใช้สวมใส่หนวดที่ปรากฏอยู่ในหน้านากนั้น โดยปกติแล้วมีความยาวเท่ากับหนวดของบุรุษทั่วไป แต่ปัจจุบันหนวดมีความยาวที่เพิ่มขึ้น เป็นการดึงดูดความสนใจ และใช้แสดงออกถึงความสูงวัยของตัวละคร ในส่วนของสีที่ใช้วาดลวดลายนั้น แบ่งตามลักษณะนิสัยของตัวละคร ยกตัวอย่างเช่น ตัวละคร 'โจโฉ' จากวรรณกรรมจีนอิงประวัติศาสตร์ 'สามก๊ก' หน้าตาของตัวละครจะมีสีขาว แสดงว่าเป็นคนไม่ค่อยดีแต่มีความสามารถสูง หรือ 'กวนอู' ตัวละครที่มีใบหน้าสีแดง แสดงถึงลักษณะนิสัยซื่อสัตย์ เช่น ถ้ำรับปากอะไรไปแล้วจะทำให้ถึงที่สุด 'ไม่มีอะไรมาเปลี่ยนแปลงความตั้งใจได้' ส่งผลให้ชาวฮองกงและมาเก๊าเคารพบูชากวนอูเป็นเทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์

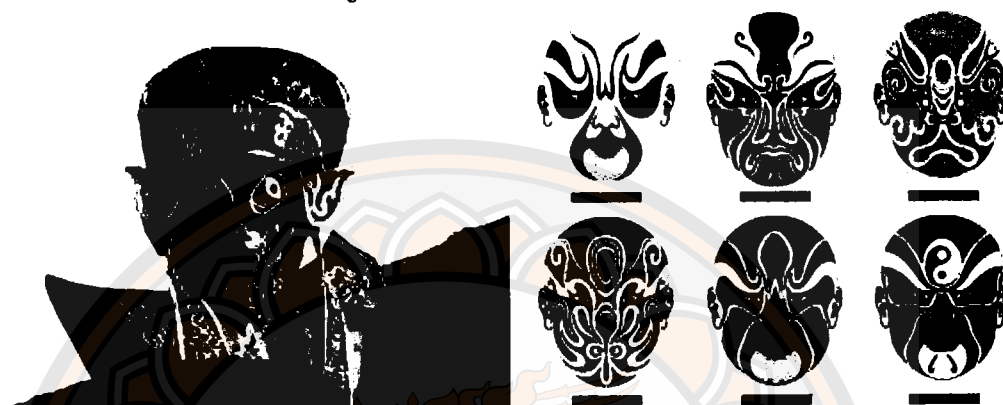
"ตัวละครดังในอดีตอย่าง 'เปาบุ้นจิ้น' ที่มีหน้าตาสีดำ คล้ำ แสดงออกถึงความยุติธรรม เปาบุ้นจิ้นเป็นตุลาการ มีสิทธิสั่งประหารคนผิดไม่ว่าจะมีศใหญ่โตแค่ไหน ดังนั้นจึงต้องเป็นคนตรง เปาบุ้นจิ้นคือคนที่ตัดสินและให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ส่วนพระจันทร์ครึ่งเสี้ยวที่ปรากฏอยู่บนหน้าผากแสดงถึงความเป็นเทพเจ้า ที่สามารถตัดสินความถูกต้อง ไม่ว่าจะอยู่ในภพชาติไหนก็ตาม"

ในประเทศจีนยังมีความเชื่อว่า ก่อนการแสดงหน้ากากต้องทำพิธีไหว้บูชาก่อนเพื่อความราบรื่น และเป็นการแสดงความเคารพกับตัวละคร ตามบทบาทที่ได้รับมาอย่างเช่น ผู้ที่ได้รับบท 'กวนอู' เมื่อแต่งหน้าเรียบร้อย บุคคลอื่นจะไม่เข้ามาพูดคุยด้วย ต้องไหว้ ต้องเคารพ เพราะคนจีนเคารพในตัวละคร

หน้ากากจิวเป็นศิลปะที่มีลักษณะพิเศษมากที่สุดในละครจิวปักกิ่ง ความซื่อสัตย์หรือชั่วร้าย ความสวยหรือซี้เหร่ ความดีหรือร้าย ฐานะชั้นสูงหรือต่ำของบุคคลต่าง ๆ นั้น ล้วนสามารถแสดงออกโดยผ่านหน้ากาก ยกตัวอย่างเช่น สีแดงแสดงว่านิสัยซื่อสัตย์ สีม่วงแสดงว่านิสัยกล้าหาญและมีความเฉลียวฉลาด สีดำแสดงว่าบุคคลนี้มีอุปนิสัยที่ดีและซื่อสัตย์ สีขาวแสดงว่าบุคคลนี้นิสัยชั่วร้าย สีน้ำเงินแสดงว่าแข็งแกร่งวิหยายุทธ์และกล้าหาญ สีเหลืองแสดงว่านิสัยเหี้ยมโหดทารุณ ส่วนสีทองและสีเงินส่วนมากจะใช้แสดงเทวดา พระพุทธรูปหรือพวกผีและปีศาจ หน้าทองตัวทอง เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงความว่างเปล่าและความปาฏิหาริย์

(<http://www.gotoknow.org>)

ในทัศนะของข้าพเจ้าเกี่ยวกับหน้ากากอุปรากรจีนเชื่อว่า ทุกอย่างสามารถแสดงออกโดยผ่าน ทางหน้ากากเพราะจุดเด่นของหน้ากาก มีลักษณะสำคัญคือสีที่ใช้เขียนลวดลายบนใบหน้าที่มีการ แสดงออกถึงสีหน้า ลวดลายเส้นในลีสลาแสดงออกถึงบุคลิก จริตของตัวละครนั้นๆ เช่น ความเจ้าเล่ห์ เพทุบาย ความคดโกง ความห้าวหาญ เป็นต้น

ภาพที่ 4 หน้ากากอุปรากรจีน ในสีและรูปแบบต่างๆ

หน้ากากผีตาโขน

"ผีตาโขน" เป็นชื่อการละเล่นชนิดหนึ่ง โดยผู้เล่นทำรูปหน้ากาก มีลักษณะ น่าเกลียดน่ากลัว มาสวมใส่และแต่งตัวมิดชิด แล้วเข้าขบวนแห่แสดงท่าทางต่าง ๆ ในระหว่างมีงานบุญตามประเพณี ประจำปีของท้องถิ่นพื้นบ้าน การเล่นผีตาโขน มีปรากฏในพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะที่อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย การเล่นผีตาโขน มีเฉพาะงานบุญประเพณีที่ภาษาพื้นบ้านอำเภอด่านซ้าย เรียกว่า "บุญ หลวง" ขบวนผีตาโขนจะพากันแห่ไปตามละแวกบ้าน เพื่อแสดงการเล่นให้ชาวบ้านชม และขอเหล่า ชาวปลาอาหารจากชาวบ้านกิน ได้เวลาสมควรจะกลับมาที่วัด เพื่อแสดงการเล่น รอหยอกล้อผู้คนที่ เดินทางมาร่วมงานจากหมู่บ้านต่าง ๆ และหยอกล้อผู้หญิงหรือเด็ก ซึ่งพักอยู่ตามปะรำหรือบริเวณวัด ด้วย ในการแห่ไปเยี่ยมตามละแวกบ้าน วันหนึ่ง ๆ อาจไปหลายครั้ง และแยกเป็นหลายคณะ บางทีก็มี คณะเล่นแข่งบุญร่วมขบวนไปด้วย เพื่อเพิ่มความสนุกสนาน

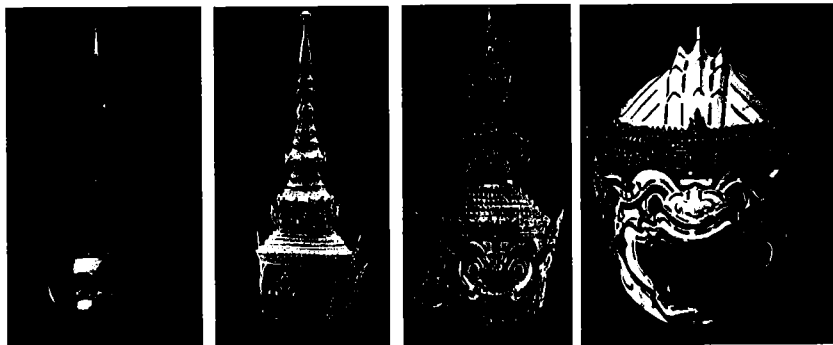

ภาพที่ 5 การละเล่นผีตาโขน หน้ากากผีที่ใช้สีสันสดใสสื่อถึงสนุกสนาน

เครื่องสวมหัวโขน

หัวโขน เป็นงานศิลปะชั้นสูง ใช้สำหรับสวมครอบศีรษะ ปิดบังส่วนหน้าของผู้แสดงโขนอย่างมิดชิด เป็นศิลปวัตถุประเภทประณีตศิลป์ และงานศิลปะที่ได้รับการสร้างสรรค์ขึ้นอย่างวิจิตรตระการตาเช่นเดียวกับเครื่องแต่งกาย ประณีตบรรจงตามแบบช่างไทย มีรูปลักษณะสวยงาม ลักษณะคล้ายหน้ากาก แตกต่างตรงที่เป็นการสร้างจำลองรูปทรงใบหน้าและศีรษะทั้งหมด เจาะช่องเป็นรูกลมที่นัยน์ตาของหัวโขน ให้ตรงกับนัยน์ตาของผู้แสดงเพื่อการมองเห็น แบ่งเป็น 2 ประเภทคือหัวโขนสำหรับใช้ในการแสดง หมายความว่าหัวโขนที่สื่อถึงตัวละครนั้น ๆ เช่น พระ ยักษ์ เทวดา วานรและสัตว์ต่าง ๆ สร้างขึ้นด้วยกรรมวิธีแบบโบราณ ตามเอกลักษณ์ของหัวโขนที่ถูกต้องและสมบูรณ์แบบของศิลปะไทย และหัวโขนที่ใช้สำหรับเป็นของประดับตกแต่งหรือของที่ระลึก หมายความว่าหัวโขนที่ทำขึ้นโดยการหล่อ ปั้น ฉีดและขึ้นรูปด้วยพลาสติกหรือกรรมวิธีอื่น ๆ

จำแนกตามใบหน้า เป็นการจำแนกหน้าของหัวโขนจำนวนมากออกจากกัน แบ่งเป็น 2 ประเภทได้แก่หน้ามนุษย์ หน้าเทวดาและหน้าอมนุษย์ ในส่วนของหน้ามนุษย์ ช่างทำหัวโขนจะนิยมปั้นเค้าโครงหน้าให้มีลักษณะละม้ายคล้ายคลึงกับมนุษย์ มีความแตกต่างเพียงเล็กน้อยตรงบริเวณหู ดวงตา จมูกและปาก ซึ่งจะยื่นออกมาเป็นลักษณะกลาง ๆ ไม่เหมือนกับรูปหน้าของหุ่นและมนุษย์จริงมากนัก ดังนั้นใบหน้าของหัวโขนประเภทหน้ามนุษย์ จะมีเค้าโครงหน้าเหมือนกันทุกหัว นิยมเขียนระบายสีส้นบนใบหน้าให้ยิ้มแย้มอยู่ในหน้าด้วยอารมณ์ร่าเริง วาดเส้นโค้งกลับขึ้นบริเวณส่วนปากกับไพรهنวด ดวงตาทั้งสองข้างโค้งงอนขึ้น สำหรับหน้าอมนุษย์ ส่วนใหญ่จะเป็นหน้ายักษ์ ปั้นเค้าโครงจากใบหน้ามนุษย์ทั่ว ๆ ไปเช่นเดียวกับหน้ามนุษย์ ในการปั้นหัวโขนหน้าอมนุษย์นั้น ช่างทำหัวโขนจะต้องมีความชำนาญ ศึกษาเรียนรู้ภูมิหลังและประวัติความเป็นมาของตัวละครยักษ์แต่ละตัวอย่างละเอียด เพื่อให้สามารถปั้นหัวโขนให้มีลักษณะใกล้เคียงกับตัวละครมากที่สุด เช่น ทศกัณฐ์ซึ่งลักษณะนิสัยตามเนื้อเรื่องที่ร้าย โกรธง่าย มีสีหน้าสีมือและมีฤทธิ์มาก จึงเลือกเอาลักษณะความโหดร้ายหน้าตาถมึงทึงที่เป็นเอกลักษณ์มาใช้ นำมาเขียนสีและระบายสีส้นเขียนลงบนใบหน้าของทศกัณฐ์ หรือพิเภกที่มีลักษณะนิสัยไม่ดุร้าย เป็นยักษ์ฝ่ายดี การเขียนสีบนใบหน้าจึงแลดูไม่ดุร้าย

ภาพที่ 6 ความแตกต่างของใบหน้าระหว่างหน้ามนุษย์ เช่น พระลักษมณ์ พระราม และอมนุษย์ คือ ทศกัณฐ์(ยักษ์) หนุมาน(ลิง)

African masks

ชาวแอฟริกันในหลายประเทศในทวีปแอฟริกาล้วนมีประเพณีดั้งเดิมที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา จนกลายเป็นเทศกาลประจำปี ที่ผู้นำประเพณีเหล่านั้นจะสวมหน้ากากเพื่อจำลองเป็นตัวแทนของเทพหรือปิศาจ และบางครั้งก็แฝงนัยทางการเมือง อดีตของการเป็นทาส

แกลลอรี่ภาพของ Phyllis Galembo ในหนังสือ “Masked” และบทความที่ถูกเรียบเรียงใหม่ใน National Geographic ข้อมูลล่าสุดเดือนพฤษภาคม 2012 ครั้งนี้ทำให้ผมสะดุดกับภาพถ่ายและการเล่าเรื่องราวความเป็นมาของหลายประเทศในแอฟริกา เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวแอฟริกัน ที่หลายครั้งหลายคราพวกเขาจะจัดพิธีกรรมมากมายสำหรับบูชาทวยเทพ และดวงวิญญาณ ซึ่งจะมีบุคคลผู้เป็นตัวกลางในการบูชา สะท้อนการเป็นตัวแทนแห่งทวยเทพ และปิศาจผ่านสิ่งที่เรียกว่า “หน้ากาก”

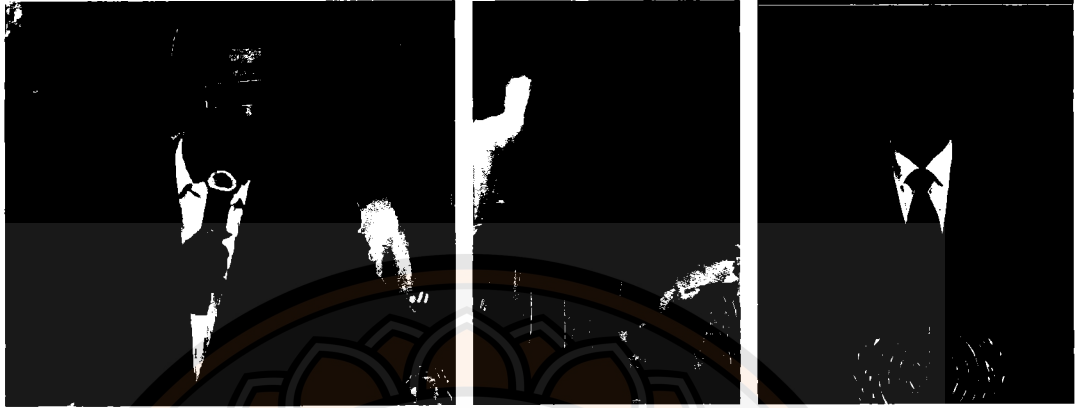
หน้ากาก คือเครื่องประดับชนิดหนึ่งที่มีหน้าที่สร้างความบันเทิง ป้องกันอันตราย หรือปกปิดความลับบางสิ่งเพื่อปริศนาทางธรรมบางอย่าง แต่สำหรับประเทศแอฟริกา และคนแอฟริกันนั้น หน้ากากเป็นมากกว่าเครื่องประดับ หรือเครื่องอำพรางโฉมหน้า เพราะ หน้ากาก สำหรับพวกเขา คือ “ตัวตนใหม่” หรือ “บทบาทใหม่” ของผู้สวมใส่ซึ่งส่วนมากล้วนเป็นผู้ชาย ที่เมื่อใดที่พวกเขาสวมหน้ากากแล้ว ตัวตนของพวกเขาคือเทพเจ้า ผี หรือปิศาจแห่งตำนานตามเรื่องเล่าขานของประเพณีในท้องถิ่นนั้นไปโดยทันที

ดังนั้นจากทัศนะของข้าพเจ้านอกจากหน้ากากแอฟริกาจะเป็นประเพณีที่สืบทอดกันมาแล้วนั้น จากคำกล่าวที่ว่า “หน้ากากสำหรับพวกเขาคือ “ตัวตนใหม่” หรือ “บทบาทใหม่” ของผู้สวมใส่” อาจแสดงให้เห็นว่าชนเผ่าแอฟริการู้สึกอัดอั้นจากบทบาทของทาส จึงสร้างประเพณีที่นอกจากให้ความบันเทิงแล้ว ยังสร้างกำลังแรงใจในการใช้ชีวิตในบทบาทของทาสต่อไป แม้ช่วงเวลาอันสั้น

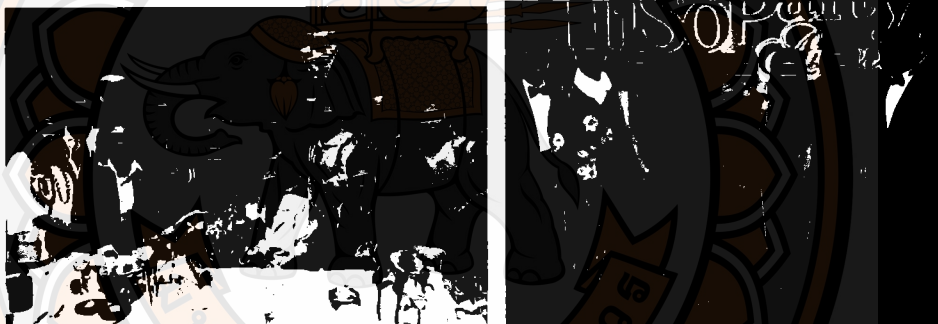

ภาพที่ 7 ลักษณะหน้ากากของชาวแอฟริกา ที่เป็นตัวแทนของทวยเทพหรือปิศาจ จากลักษณะที่ผิดแผกของใบหน้าทำให้มีสีหน้า อารมณ์ ไปในทิศทางที่ต่างกัน ประกอบกับวัสดุพื้นถิ่น

ตัวอย่างภาพลักษณ์ ที่เห็นในสังคมได้โดยการรับรู้ ดูเห็น รับทราบจากสื่อสารมวลชนแขนงต่างๆ

ภาพที่ 8 ภาวะผู้นำ จะมีภาพลักษณ์ที่แสดงออกถึงความน่าเชื่อถือ เฉลียวฉลาด มั่นคงเฉียบขาด

ภาพที่ 9 บุคคลในสังคมชั้นสูง ที่มีภาพลักษณ์เป็นบุคคลรสนิยมหรูหรา มีเกียรติ ยศถาบรรดาศักดิ์

ภาพที่ 10 เจ้าหน้าที่ทหาร ตำรวจ ข้าราชการ

จะมีภาพลักษณ์เข้มแข็ง อดทน กล้าหาญ ซื่อสัตย์ ปกป้องคุ้มครองประชาชน

2. ข้อมูลด้านรูปแบบ

2.1 ศิลปกรรมที่เกี่ยวข้อง

รูปทรงประติมากรรมละมุน (Soft sculpture) เป็นประติมากรรมสมัยใหม่ที่มีคุณลักษณะพิเศษที่ทำจากวัสดุยืดหยุ่นเช่นผ้าหรือฟองน้ำ เป็นผลงานศิลปะในแนวทางการสร้างสรรค์ใหม่ ประติมากรรมละมุน คำนี้จะไม่ค่อยจะแพร่หลายในการใช้นัก ด้วยฟังก์ชันอาจจะเคอะเขิน ในแวดวงศิลปะ มักจะใช้ SOFT SCULPTURE ไม่ต้องแปลเป็นภาษาไทยให้ต้องแปลอีกครั้ง แต่อย่างไรก็ตาม คำว่า ประติมากรรมจะถูกเข้าใจความหมายเล็กน้อย ด้วยภาพของประติมากรรมที่ดูแข็งแรง มั่นคง หนัก เป็นสัญลักษณ์ของเพศชาย ตรงกันข้าม ประติมากรรมละมุน นุ่มนวล บางเบา เคลื่อนไหว ยืดหยุ่น แปรเปลี่ยนรูปทรงได้ เปรียบคล้ายสตรี (วิทยาลัยช่างศิลป์ <http://cfa.bpi.ac.th/sub5-94.html>)

ตัวอย่างภาพผลงานประติมากรรมละมุน(soft sculpture) เช่น

- Charley Friedman สร้างผลงานจากการปักเย็บผ้าหลากสี ใช้เส้นใยเป็นวัสดุหลัก

ภาพที่ 11 ผลงานของ Charley Friedman นำเสนอเรื่องความต่างของสัดส่วนระหว่างโลก กับดวงจันทร์

2.2 แรงบันดาลใจด้านรูปแบบ

รูปแบบการใช้สีหน้ากากจ้าว สามก๊ก

สีแบ่งแยกตัวละคร และเส้น ที่วาดเครื่องหน้าสื่อไปถึงลักษณะของบุคคลนั้นๆ ยกตัวอย่างเช่น ตัวละคร 'โจโฉ' จากวรรณกรรมจีนอิงประวัติศาสตร์ 'สามก๊ก' หน้าตาของตัวละครจะมีสีขาว แสดงว่าเป็นคนไม่ค่อยดีแต่มีความสามารถสูง หรือ 'กวนอู' ตัวละครที่มีใบหน้าสีแดง แสดงถึงลักษณะนิสัยซื่อสัตย์ เช่น ถ้าวัดปากอะไรไปแล้วจะทำให้ถึงที่สุด ไม่มีอะไรมาเปลี่ยนแปลงความตั้งใจได้ ส่งผลให้ชาวฮองกงและมาเก๊าเคารพบูชากวนอูเป็นเทพเจ้าแห่งความซื่อสัตย์

ลักษณะหน้ากากของอุปการจัน

สีแดง จะมีความหมายไปในทางที่ดี เป็นสัญลักษณ์ของผู้ซื่อสัตย์และกล้าหาญ เช่น กวนอู

สีดำ มีความหมายเป็นกลาง เป็นสัญลักษณ์ของผู้ห้าวหาญ ไม่เห็น แก้วและฉลาด เช่น เปาปุ้นจิ้น

สีน้ำเงินหรือเขียว ก็จะมีมีความหมายเป็นกลางเช่นกัน และยังเป็นสัญลักษณ์ของวีรบุรุษชาวบ้าน เช่น เจียวซิม

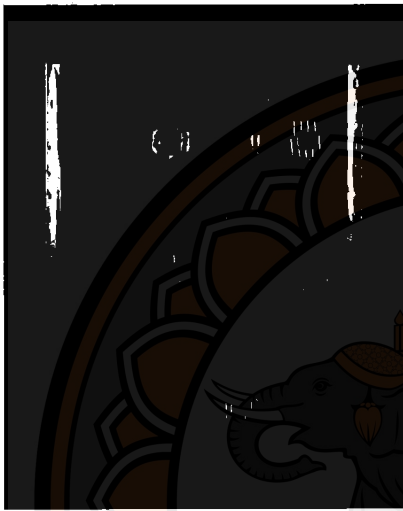

สีขาวและสีเหลือง มักจะมีความหมายไปทางลบ เป็นสัญลักษณ์ของผู้เหี้ยมโหดและคดโกง เช่น โจโฉ

ภาพที่ 12 ภาพหน้ากากอุปการจันในลักษณะสีต่างๆ

ศิลปินต้นแบบ

- Jann Haworth (soft sculpture ที่สร้างจากผ้าหลากสี) ศิลปินสัญชาติอเมริกา ปีเกิด 1970 ประติมากรรมละมุน (Soft sculpture) เป็นผลงานศิลปะในแนวทางการสร้างสรรค์ใหม่ ผลงานชิ้นเด่นของ Jann คือการเย็บผ้าสีต่อลายเป็นใบหน้าคน ลักษณะ 3 มิติให้ลักษณะอารมณ์ของผู้สูงอายุ

- เป็นการจัดวางเพื่อให้ผู้บริโภครู้สึกได้พิจารณาเห็นถึงนัยของงานแต่ละชิ้น

- ใช้เทคนิควิธีการต่อลายผ้าที่แสดงให้เห็นใบหน้าคล้ายกับเป็นมัดของกล้ามเนื้อ

- ผลงานแสดงให้เห็นถึงท่าทางการแต่งตัว การยืน

- ผลงานแบบ 2 มิติมีลักษณะการนั่งของสตรีลักษณะ และเด็กผู้หญิงที่อาจเห็นเป็นภาพครึ่งซีกของบุคคล

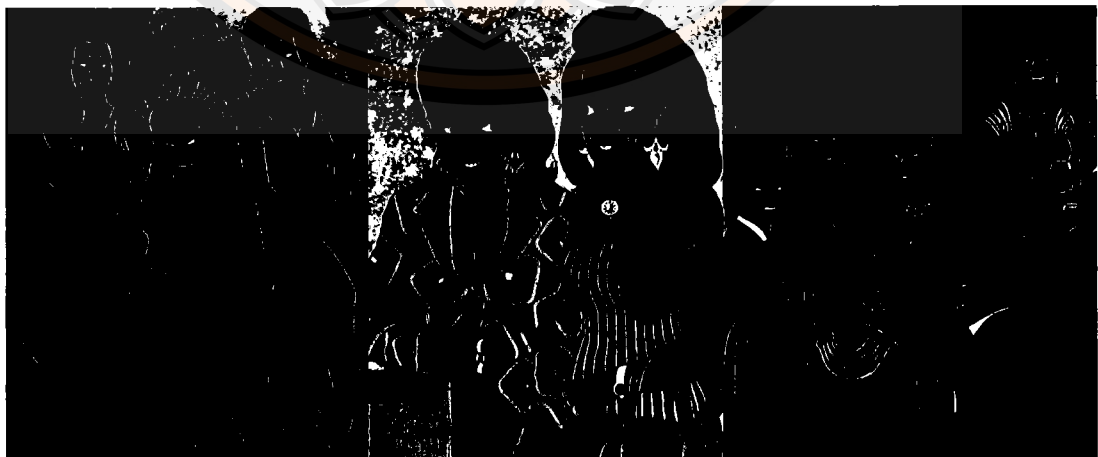
ภาพที่ 13 ภาพผลงานตัวอย่างของ Jann Haworth

- Rosa Verloop (nylon art) ศิลปินสัญชาติดัตช์ เป็นการทำงานโดยใช้ผ้าไนลอน หรือผ้าถุงน่อง ที่มีความบางเบา มาสร้างเป็นรูปร่างรูปทรง เปลี่ยนบริบทของสิ่งของไปอย่างสิ้นเชิง โดยใช้ประโยชน์จากลักษณะพิเศษของผ้า ร่วมกับเทคนิคเฉพาะตัว เป็นผลงานที่ส่งอิทธิพลต่องานของข้าพเจ้า ในด้านของพื้นผิว อารมณ์ความรู้สึกที่แสดงออกบนใบหน้า เป็นผลงานที่มีลักษณะโดดเด่นด้านเทคนิควิธีการ ที่ตอบสนองต่อความรู้สึกและส่งผลกระทบต่อจิตใจเป็นอย่างมาก

ภาพที่ 14 ภาพผลงานของ Rosa Verloop

- สิทธิกร เทพสุวรรณ (จิตรกรเทคนิคผสม) ศิลปินสัญชาติไทย เป็นการทำงานเขียนภาพใบหน้าคนที่ให้อารมณ์ความรู้สึกถึงกิริยาโอ้อวด เหยียดหยาม ริษยา เข้ากับพื้นผิวที่ดูทรมาน ไม่เรียบเนียนสวย ซึ่งขัดแย้งกับเสื้อผ้าเครื่องประดับที่สวยงาม ประโคนแต่งมาอวดโฉมกัน

ภาพที่ 15 ภาพผลงานของ สิทธิกร เทพสุวรรณ

บทที่ 3

กระบวนการสร้างสรรค์ (Method of Creation)

ในการสร้างผลงานจิตรกรรมสื่อผสมชุด “ภาพสะท้อนความหลอกลวงในสังคม” นี้ จากที่ได้ อธิบายไว้ในบทนำและบทที่ 2 มีข้อสรุปที่สำคัญ ได้แก่ ศิลปะ เป็นผลงานที่เกิดจากการแสดงออก ของอารมณ์ ปัญญา และทัศนคติ รวมทั้งทักษะความชำนาญ ชำนาญของมนุษย์ การสร้างสรรค์งาน ศิลปะในปัจจุบันมีแนวโน้มไปในทางการสร้างสรรค์ และการแสดงออกของอารมณ์และความคิดของ คนเรา ดังนั้น งานศิลปะอย่างน้อยที่สุดควรก่อให้เกิดอารมณ์ และ ความคิดสร้างสรรค์ กล่าวคือ เป็นงานที่สื่อให้ผู้ชมเกิดจินตนาการ นอกจากนั้น งานศิลปะที่ดีควรมีคุณค่าทางความงาม ซึ่งเกิด จากการใช้องค์ประกอบของสุนทรียภาพ (วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย, 2524) และมีอิทธิพลต่อความบัลลาล ใจจากการสัมผัสได้ถึงสภาวะสังคม ที่ผู้คนต้องสร้างภาพเพื่ออำพรางตัวตนที่แท้จริง อาจด้วยเหตุผล ทางสังคม หรือมีจิตแอบแฝง ที่เห็นในสังคมได้โดยการรับรู้ ดูเห็น รับทราบจากสื่อสารมวลชนแขนง ต่างๆ โดยข้าพเจ้า ได้นำความรู้ความเข้าใจด้านศิลปะ และประสบการณ์ด้านหนึ่งเกี่ยวกับมายาคติที่ เกิดในสังคมที่ข้าพเจ้าประสบ มาวิเคราะห์สรุปเข้าด้วยกัน ได้ดังนี้

ข้าพเจ้ามีทัศนะว่า ศิลปะเป็น ผลงานอันเกิดจากทัศนคติของผู้สร้างสรรค์ โดยผ่านทางทักษะ ความรู้ความสามารถเฉพาะตน ที่ต้องการแสดงออกทางความคิด ความเข้าใจ หรือประสบการณ์ และ สามารถนำมาเข้ากับหลักทฤษฎีปรัชญาเกี่ยวกับจิตวิทยาจนเกิดเป็นรูปทรงงานศิลปะได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงกำหนดเป็นแนวคิด เกี่ยวกับการใช้ชีวิตในสังคม เจอผู้คนมากหน้าหลายตา ซึ่งเงื่อนไขแรกของการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์คือ "การสร้างภาพลักษณ์" ขึ้นมาโดยอธิบายได้ดังนี้ คือ การที่คนจะสร้างภาพลักษณ์ไปทางด้านใดนั้น ขึ้นอยู่กับหน้าที่ จุดประสงค์ และความต้องการของ บุคคลนั้นๆ ฉะนั้น เรามีอาจรู้ถึงตัวตนที่แท้จริงของบุคคลใดๆได้

ทำให้ข้าพเจ้าเองในฐานะผู้ศึกษาศิลปะทักษะการสร้างสรรคผลงานทางทัศนศิลป์ เกิดความคิดในการ สร้างผลงาน ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของมายาภาพ เพื่อสะท้อนสภาพสังคมปัจจุบัน

เพื่อนำไปสู่การกำหนดรูปแบบ เหมือนจริง (Realistic) ของรูปธรรม (Form) ผลงานศิลปะ ได้อย่างเชิงประจักษ์

แรงบันดาลใจ (Inspiration)

จากเรื่องราวที่เป็นประสบการณ์ด้านหนึ่ง ที่ข้าพเจ้าได้ประสบมาในการใช้ชีวิตในสังคม ทำให้ข้าพเจ้าเองในฐานะนิสิตผู้ศึกษาทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทางทัศนศิลป์ เกิดความคิดในการสร้างผลงาน ศิลปะจิตรกรรมสื่อประสม ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของมายาภาพในสังคม การสร้างภาพลักษณ์ อันเกิดจากความไม่วางใจต่อกัน ซ่อนตัวตนที่แท้จริงไว้ จนผู้สร้างแยกตัวเองกับภาพที่สร้างไว้ไม่ได้

แนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน (Concept of Work)

การสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้าที่มีความข้องเกี่ยวกับผู้คนที่อยู่ร่วมกันในสังคม แต่ไร้ซึ่งความไว้วางใจ ความจริงใจต่อกัน พยายามสร้างภาพลักษณ์ ซ่อนตัวตน หลายเป็นมายาภาพที่เห็นได้ชัด แต่บางอย่างต้องสัมผัสจึงจะรู้ ในผลงานการสร้างสรรค์ อันมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับเรื่องของ "การสร้างภาพลักษณ์ในสังคม"

การพัฒนาแรงบันดาลใจและแนวคิดสู่รูปแบบการแสดงออกในการสร้างสรรค์ (Development of Inspiration and Concept of Work)

จากเรื่องราวเนื้อหาที่ว่าด้วยเรื่องความหลอกลวง ความไม่จริง และแสดงมายาคติต่อกัน สำหรับงานสร้างสรรค์จิตรกรรมสื่อประสมชุดนี้ข้าพเจ้าจึงเลือกที่จะใช้วัสดุที่เป็นผ้าหลายหลายลักษณะ วัสดุประเภทเส้น หลายเนื้อสัมผัสอันเสมอเหมือนสิ่งบางเบา ล่องลอย มาสร้างเป็นรูปร่างรูปทรง มีเนื้อ มีหนัง แสดงออกสีหน้าท่าทาง และภาพหลากหลายรูปแบบอารมณ์สุข-ทุกข์ ตีร้ายของคนที่อยู่ร่วมกันเป็นสังคม ซึ่งดำเนินไปอย่างสับสนวุ่นวาย ปราศจากความจริงใจ

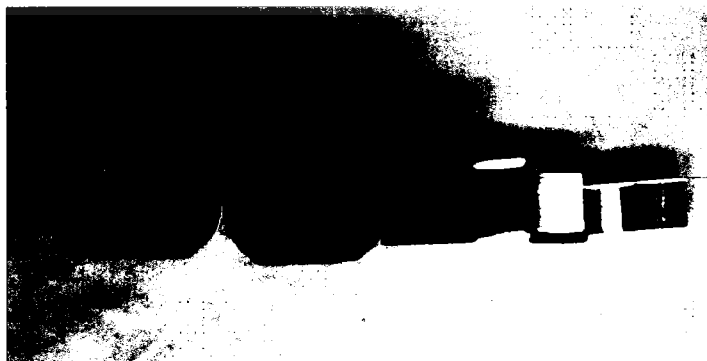
กระบวนการสร้างสรรค์ (Technique)

1. กำหนดหัวข้อที่ต้องการสร้างสรรค์ / นำเสนอกรรมการศิลปนิพนธ์
2. อาศัยกระบวนการสร้างสรรค์โดยใช้วิธีการศึกษาตามระบบระเบียบวิธีวิจัย
3. ข้อมูลวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลภายใต้กรอบแนวคิดเพื่อสร้างภาพร่างต้นแบบทดลองเทคนิคและองค์ประกอบที่เหมาะสมโดยใช้เครื่องมือและวัสดุต่อไปนี้
  - 1) สมุดร่างแบบ, ปากกา ,ดินสอ ,สี
  - 2) กล้องถ่ายรูป ภาพข้อมูลอันเกี่ยวข้องกับการสร้างภาพร่าง
4. สร้างผลงานจริงโดยใช้อุปกรณ์และวัสดุต่อไปนี้
  - 1) ผ้าชนิดต่างๆ โดยวิธีการเลือกจากเนื้อหาเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับผลงาน
  - 2) กรรไกร เข็ม ด้าย ไหมสีต่างๆ ไยสังเคราะห์
  - 3) ลูกปัด อุปกรณ์ตกแต่งต่างๆ

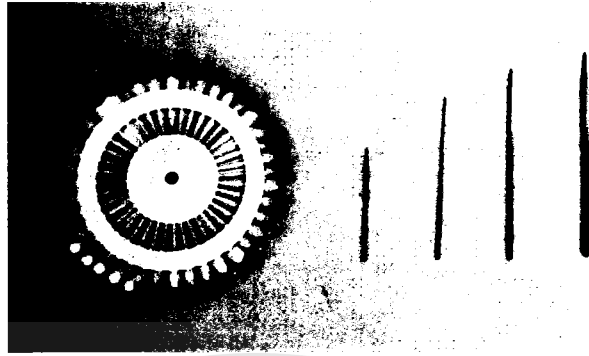
ภาพที่ 16 รูปภาพแสดงวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

ผ้าลักษณะต่างๆ เช่น ผ้าไหม ที่แสดงให้เห็นถึงความหมายของผ้าที่มีราคา แสดงถึงฐานะผู้สวมใส่

วัสดุเส้นใย ด้ายหลากหลายสีและขนาด – ใช้สำหรับการเย็บ การเดินเส้น การปักรายละเอียดต่างๆ

เข็มหมุด และ เข็มเย็บหลากหลายขนาด - ใช้สำหรับการปักยัด การเย็บติด และการเดินเส้นไหม

ปากกาขนาดต่างๆ - ใช้สำหรับวาดแบบ

กรรไกรขนาดต่างๆ - ใช้สำหรับตัดด้าย ตัดกระดาษ ตัดผ้า

จักรไฟฟ้า - ใช้สำหรับการเย็บติดเป็นโครงสร้างในพื้นที่ใหญ่ เพื่อย่นระยะเวลา

ลูกปักหลากหลายรูปแบบ - ใช้สำหรับการเย็บปักเป็นเรื่องประดับ สร้อยแหวนกำไล หรือตกแต่งตามจุดต่างๆ

5. เข้าสู่การปฏิบัติงาน

- 1) ขยายภาพร่างให้เป็นขนาดเท่างานจริง โดยใช้โปรเจคเตอร์ในการร่างแบบ
- 2) ตัดผ้าชนิดต่างๆให้เป็นขนาดเท่าแบบที่กำหนดไว้ในภาวะร่าง โดยในแต่ละจุดจะใช้ผ้าต่างชนิดในการตัดเย็บ เช่น ไบหน้าในส่วนของผิวหนัง ผ้าสำหรับใช้ตัดเป็นชุด
- 3) เย็บแบบแต่ละชิ้นประกบกัน แล้วยึดใยสังเคราะห์ ให้มีลักษณะนูนขึ้น
- 4) นำชิ้นส่วนที่สำเร็จแล้วมาประกอบกัน เป็นส่วนๆไป เช่น ไบหน้า ลำตัว
- 5) ใส่รายละเอียดผลงาน ให้ครบถ้วนสมบูรณ์ พร้องตกแต่งด้วยลูกปักหรือหมุดต่างๆ เช่น สร้อย แหวน กำไล ต่างหู รองเท้า เป็นต้น
- 6) นำผลงานที่เสร็จเรียบร้อยแล้ว ไปชิงบนเฟรม หรือไปติดบนไม้อัด เพื่อความแข็งแรงทนทาน ในการเคลื่อนย้าย หรือการติดตั้งในครั้งต่อไป

ป
N
72
.S6
ฯ1149ก
2555

25 ต.ค. 2555

16425318

4.3 ขั้นตอนการเก็บรายละเอียดตกแต่งเย็บตกแต่งด้วยลูกปัด เครื่องประดับ เพื่อนำมาทอสมุด
แทนเครื่องหมายเกียรติยศ

ภาพที่ 18 ภาพขณะเย็บประกอบผลงาน ขึ้นรูปให้เป็นเค้าโครงใบหน้า และลำตัวที่สมบูรณ์

ภาพที่ 19 ภาพขณะเย็บติดเครื่องหมายแสดงยศตำแหน่ง ด้วยเครื่องประดับต่างๆ

การปฏิบัติงานครั้งที่ 2

1. กำหนดหัวเรื่องในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยเริ่มต้นค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับ การปฏิสัมพันธ์ในสังคม อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องไปสู่การสร้างภาพลักษณะไม่จริง อาจเพราะด้วยหน้าที่ หรือจิตแอบแฝง
2. การจัดทำภาพแบบร่าง(sketch) และทดลองกลวิธีที่เหมาะสมกับชิ้นงาน

ภาพที่ 20 ภาพแบบร่างของการปฏิบัติงานครั้งที่ 2

3. ขยายภาพแบบร่างให้เป็นขนาดเท่าผลงานจริง โดยเครื่องโปรเจคเตอร์ แล้วร่างตามเส้นที่ต้องการ

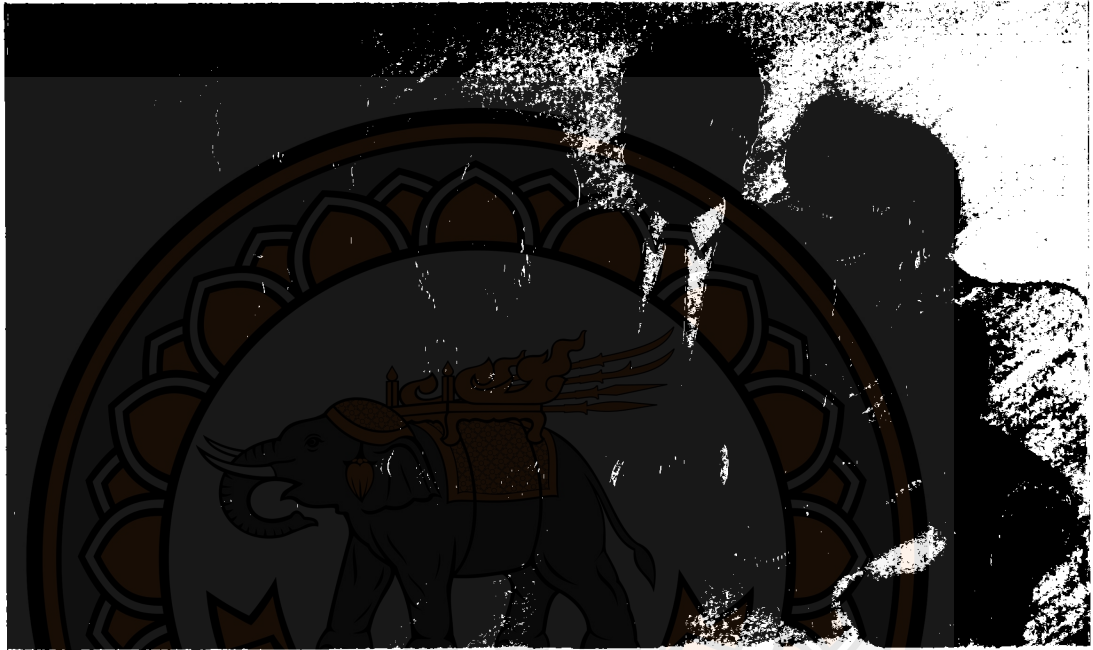

ภาพที่ 21 ภาพแบบร่างที่ขยายเท่าขนาดจริงตามต้องการ

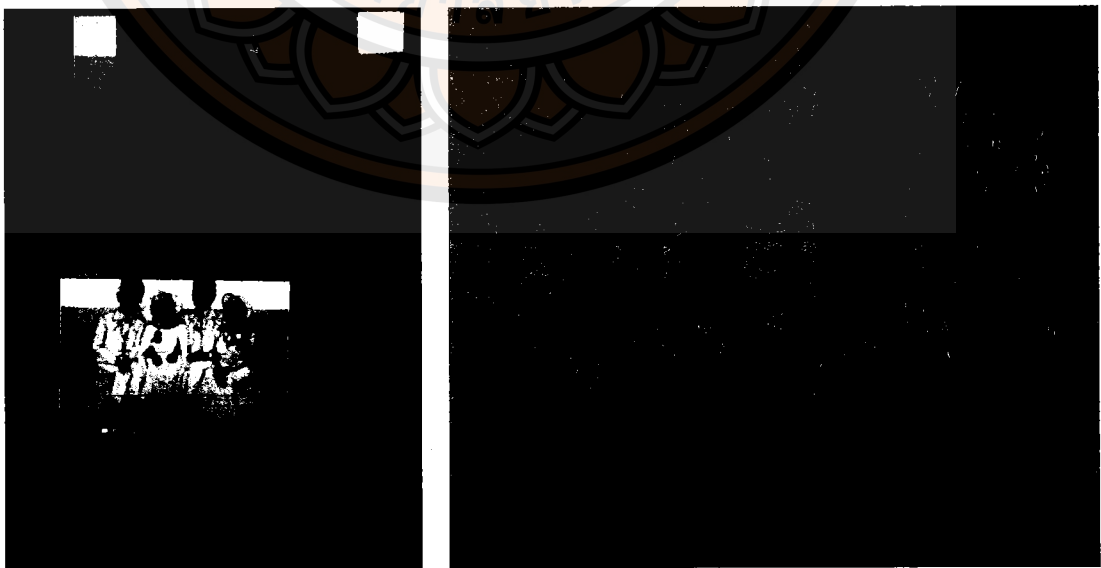
การปฏิบัติงานครั้งที่ 1

1. กำหนดหัวเรื่องในการสร้างสรรค์ผลงาน โดยเริ่มต้นค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับ การปฏิสัมพันธ์ในสังคม อันเป็นผลเกี่ยวเนื่องไปสู่การสร้างภาพลักษณ์ไม่จริง อาจเพราะด้วยหน้าที่ หรือจิตแอบแฝง
2. จัดทำภาพแบบร่าง(sketch) และทดลองกลวิธีที่เหมาะสมกับชิ้นงาน

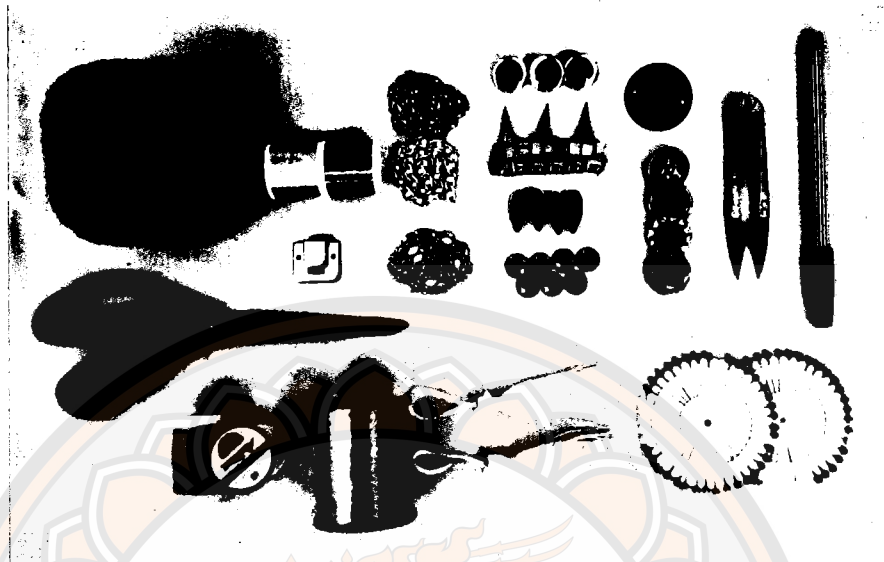
ภาพที่ 24 ภาพแบบร่างผลงานการปฏิบัติงานครั้งที่ 3

3. ขยายภาพจากภาพร่างสู่ขนาดจริง โดยใช้เครื่องโปรเจคเตอร์

ภาพที่ 25 ภาพขณะขยายแบบร่างสู่ภาพขนาดเท่าผลงานจริง

4. จัดเตรียมอุปกรณ์ดังข้างต้นที่กล่าวมาแล้ว

5. เข้าสู่ขั้นตอน กรรมวิธีการปฏิบัติงานจริงมีลำดับการทำงานดังนี้

5.1 ตัดผ้าให้เป็นตามรูปร่าง รูปทรงที่ต้องการ

ภาพที่ 26 ภาพขณะตัดผ้าที่วัดไว้ตามรูปทรงที่ต้องการ

5.2 นำเอาชิ้นส่วนต่างๆนั้นมาเย็บ ถักยัด รอย โยงเข้าด้วยกัน ให้เกิดเป็นรูปร่างรูปทรง

ภาพที่ 27 ภาพขณะการเย็บชิ้นส่วนขนาดใหญ่ด้วยจักรเย็บผ้า เมื่อการย่นระยะเวลา

5.3 ขั้นตอนการเก็บรายละเอียดการเดินเส้นไหมสีต่างๆตามทำแหน่งพื้นผิวที่ต้องการและ ตกแต่งเย็บด้วยลูกบิด เครื่องประดับ เพื่อเป็นการแทนเครื่องหมายเกียรติยศ ฐานะ

ภาพที่ 28 ภาพขณะเย็บใส่เครื่องประดับและเย็บเดินเส้นไหมให้ได้พื้นผิวที่ต้องการ

บทที่ 4

ผลการดำเนินงานและพัฒนาการในการสร้างสรรค์

ผลงานศิลปนิพนธ์จิตรกรรมสื่อประสมเรื่อง “ภาพสะท้อนความหลือกวางในสังคม” ชุดนี้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ช่วง คือ ผลงานช่วงก่อนศิลปนิพนธ์ และ ผลงานศิลปนิพนธ์ ซึ่งมีการ พัฒนารูปแบบวิธีการ และเทคนิคอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงวัสดุที่ใช้ให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ในแต่ละชิ้นงาน การสร้างสรรค์ก่อนการทำศิลปนิพนธ์ชุดนี้ของข้าพเจ้า ในระยะแรกเป็นการ สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมสื่อประสม เป็นการสร้างสรรค์ผลงานบนระนาบ 2 มิติ โดยเรียงลำดับ การพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

4.1 ผลงานก่อนศิลปนิพนธ์

ภาพที่ 29 ชื่อผลงาน “ผู้หญิง” เทคนิค fabric collage

ขนาด 180x140 ซม. ปีที่สร้าง 2554

เนื้อหาและแนวคิดของผลงาน

แรงบันดาลใจของผลงานชิ้น “ผู้หญิง” ได้รับจากประสบการณ์ส่วนตัวข้าพเจ้าที่สัมผัสได้ถึง การบริโภคของคนในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะเพศหญิง ซึ่งหลายครั้งที่การบริโภคเกิดจากความอยากอัน เกิน “ความจำเป็น” ต้องการเพียงการครอบครองขาดการพิจารณา ประารถนาในสิ่งบันเทิง มากกว่า ความเป็นจริงของปัจจัยสี่ ข้าพเจ้าจึงเกิดความคิดที่จะสร้างผลงาน ที่สะท้อนถึงความบันเทิงภายนอก อันเป็นสิ่งเร้าให้บุคคลลุ่มหลง ขาดสติในการพิจารณา

ภาพที่ 30 ชื่อผลงาน “ฝัน” เทคนิค soft sculpture
ขนาด ผืนแปดตามพื้นที่ ปีที่สร้าง 2554

เนื้อหาและแนวคิดของผลงาน

ผลงานชิ้นนี้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความคิดในตัวบุคคล มายาภาพที่สร้างขึ้นเอง อันเกิดจากความกลัว ความกดดัน

ข้าพเจ้าจึงสร้างผลงานที่สะท้อนเรื่องราวภายในจิตใจ คำว่าฝันร้ายมิใช่ความฝัน เพียงแต่เป็นคำกล่าวอ้างถึงสิ่งร้าย ที่บุคคลสร้างขึ้นภายในจิตใจ อันก่อให้เกิดเป็นความกลัว

ภาพที่ 31 ชื่อผลงาน “ผีร้าย” เทคนิค soft sculpture

ขนาด ผันแปลตามความเหมาะสมของพื้นที่ ปีที่สร้าง 2555

เนื้อหาและแนวคิดของผลงาน

ผลงานชิ้นนี้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความคิดในตัวบุคคล มายาภาพที่สร้างขึ้นเอง อันเกิดจากความกลัว ความกดดัน

ข้าพเจ้าจึงสร้างผลงานที่สะท้อนเรื่องราวภายในจิตใจ คำว่าผีร้ายมิใช่ความฝัน เพียงแต่เป็นคำกล่าวอ้างถึงสิ่งร้าย ที่บุคคลสร้างขึ้นภายในจิตใจ อันก่อให้เกิดเป็นความกลัว

ภาพที่ 32 ผลงานชุด “ฝันร้าย” เทคนิค soft sculpture

ขนาด ผันแปรตามความเหมาะสมของพื้นที่ ปีที่สร้าง 2555

เนื้อหาและแนวคิดของผลงาน

ผลงานชิ้นนี้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความคิดในตัวบุคคล มายาภาพที่สร้างขึ้นเอง อันเกิดจากความกลัว ความกดดัน

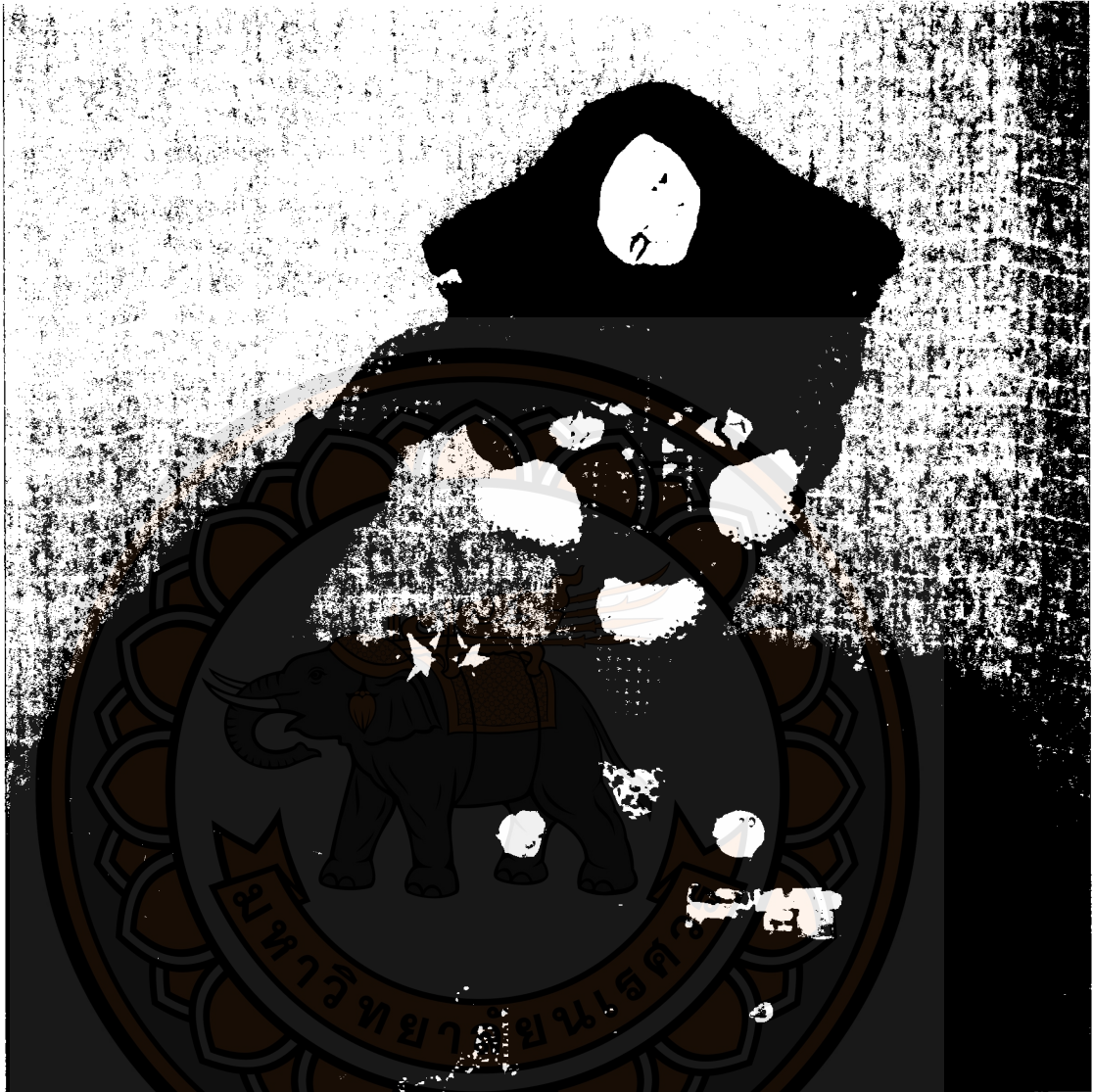
ข้าพเจ้าจึงสร้างผลงานที่สะท้อนเรื่องราวภายในจิตใจ คำว่าฝันร้ายมิใช่ความฝัน เพียงแต่เป็นคำกล่าวอ้างถึงสิ่งร้าย ที่บุคคลสร้างขึ้นภายในจิตใจ อันก่อให้เกิดเป็นความกลัว

4.2 ผลงานศิลปะนิพนธ์

ในการสร้างผลงานจิตรกรรมสื่อประสมชุด “ภาพสะท้อนความหลือกวางในสังคม” ชุดนี้ จากที่ได้อธิบายไว้ในบทนำและบทที่ 2 มีข้อสรุปที่สำคัญ ได้แก่ ศิลปะ เป็นผลงานที่เกิดจากการแสดงออกของอารมณ์ ปัญญา และทัศนคติ รวมทั้งทักษะความชำนาญ ชำนาญของมนุษย์ การสร้างสรรค์งานศิลปะในปัจจุบันมีแนวโน้มไปในทางการสร้างสรรค์ และการแสดงออกของอารมณ์ และความคิด ดังนั้น งานศิลปะนั้นอย่างน้อยที่สุดควรก่อให้เกิดอารมณ์ และ ความคิดสร้างสรรค์ กล่าวคือ เป็นงานที่สื่อให้ผู้ชมเกิดจินตนาการ นอกจากนั้น งานศิลปะที่ดีควรมีคุณค่าทางความงาม ซึ่งเกิดจากการใช้องค์ประกอบของสุนทรียภาพ (วีรัตน์ พิชญ์ไพบุลย, 2524) และมีอิทธิพลต่อความบัลลาลใจจากการสัมผัสได้ถึงสภาวะสังคม ที่ผู้คนต้องสร้างภาพเพื่ออำพรางตัวตนที่แท้จริง อาจด้วยเหตุผลทางสังคม หรือมีจิตแอบแฝง ที่เห็นในสังคมได้โดยการรับรู้ ดูเห็น รับทราบจากสื่อสารมวลชนแขนงต่างๆ โดยข้าพเจ้า ได้นำความรู้ความเข้าใจด้านศิลปะ และประสบการณ์ด้านหนึ่งเกี่ยวกับมายาคติที่เกิดในสังคมที่ข้าพเจ้าประสบ มาวิเคราะห์สรุปเข้าด้วยกัน ได้ดังนี้

ข้าพเจ้ามีทัศนะว่า ศิลปะเป็น ผลงานอันเกิดจากทัศนคติของผู้สร้าง โดยผ่านทางทักษะเฉพาะตน ที่ต้องการแสดงออกทางความคิด ความเข้าใจ หรือประสบการณ์ และสามารถนำมาเข้ากับหลักทฤษฎีปรัชญาเกี่ยวกับจิตวิทยาในแนวคิดได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงสามารถกำหนดเป็นแนวคิด เกี่ยวกับการใช้ชีวิตในสังคม เจอผู้คนมากมายหลายตา ซึ่งเงื่อนไขแรกของการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์คือ "การสร้างภาพลักษณ์" ขึ้นมาโดยอธิบายได้ดังนี้ คือ การที่คนจะสร้างภาพลักษณ์ไปทางด้านใดนั้น ขึ้นอยู่กับหน้าที่ จุดประสงค์ และความต้องการของบุคคลนั้นๆ ฉะนั้น เรามีอาจรู้ถึงตัวตนที่แท้จริงของบุคคลใดๆได้ ทำให้ข้าพเจ้าเองในฐานะนิสิตผู้ศึกษาทักษะการสร้างสรรค์ผลงานทางทัศนศิลป์ เกิดความคิดในการสร้างผลงาน ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของมายาภาพ เพื่อสะท้อนสภาพสังคมปัจจุบัน

ภาพที่ 33 ผลงานศิลปนิพนธ์ครั้งที่ 1 ชื่อผลงาน “หน้ากาก”

ขนาด 100X100 เซนติเมตร ปีที่สร้าง 2555

เนื้อหาและแนวคิดของผลงาน

ผลงานศิลปนิพนธ์ชิ้นนี้ บอกเล่าเรื่องราวที่เป็นประสบการณ์ด้านหนึ่ง ที่ข้าพเจ้าได้ประสบมา ในการใช้ชีวิตในสังคม เจอผู้คนมากมายหลายตา ซึ่งเงื่อนไขแรกของการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์คือ "การสร้างภาพลักษณ์" และการที่คนจะสร้างภาพลักษณ์ไปทางด้านใดนั้น ขึ้นอยู่กับหน้าที่ จุดประสงค์ และความต้องการของบุคคลนั้นๆ ฉะนั้น เรามีอาจรู้ถึงตัวตนที่แท้จริงของบุคคลใดๆ ได้ ทำให้ข้าพเจ้าเองในฐานะผู้ศึกษาทักษะการสร้างสรรคผลงานทางทัศนศิลป์ เกิดความคิดในการสร้างผลงาน ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของมายาภาพ เพื่อสะท้อนสภาพสังคมปัจจุบัน

ภาพที่ 34 ผลงานศิลปะนิพนธ์ครั้งที่ 2 ชื่อผลงาน “หน้ากาก”

ขนาด/ชิ้นงาน 70x90 ซม. ปีที่สร้าง 2555

เนื้อหาและแนวคิดของผลงาน

ผลงานศิลปะนิพนธ์ชิ้นนี้ บอกเล่าเรื่องราวที่เป็นประสบการณ์ด้านหนึ่ง ที่ข้าพเจ้าได้ประสบมา ในการใช้ชีวิตในสังคม เจอผู้คนมากมายหน้าหลายตา ซึ่งเงื่อนไขแรกของการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์คือ "การสร้างภาพลักษณ์" และการที่คนจะสร้างภาพลักษณ์ไปทางด้านใดนั้น ขึ้นอยู่กับหน้าที่ จุดประสงค์ และความต้องการของบุคคลนั้นๆ ฉะนั้น เรามีอาจรู้ถึงตัวตนที่แท้จริงของบุคคลใดๆได้ ทำให้ข้าพเจ้าเองในฐานะผู้ศึกษาทักษะการสร้างสรรคผลงานทางทัศนศิลป์ เกิดความคิดในการสร้างผลงาน ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของมายาภาพ เพื่อสะท้อนสภาพสังคมปัจจุบัน

ภาพที่ 35 ผลงานศิลปนิพนธ์ครั้งที่ 3 ชื่อผลงาน “หน้ากาก”

ขนาด 170x200 ซม. ปีที่สร้าง 2556

เนื้อหาและแนวคิดของผลงาน

ผลงานศิลปะนิพนธ์ชิ้นนี้ บอกเล่าเรื่องราวที่เป็นประสบการณ์ด้านหนึ่ง ที่ข้าพเจ้าได้ประสบมา ในการใช้ชีวิตในสังคม เจอผู้คนมากมายหลายตา ซึ่งเงื่อนไขแรกของการปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์คือ "การสร้างภาพลักษณ์" และการที่คนจะสร้างภาพลักษณ์ไปทางด้านใดนั้น ขึ้นอยู่กับหน้าที่ จุดประสงค์ และความต้องการของบุคคลนั้นๆ ฉะนั้น เรามีอาจรู้ถึงตัวตนที่แท้จริงของบุคคลใดๆได้ ทำให้ข้าพเจ้าเองในฐานะผู้ศึกษาทักษะการสร้างสรรคผลงานทางทัศนศิลป์ เกิดความคิดในการสร้างผลงาน ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของมายาภาพ เพื่อสะท้อนสภาพสังคมปัจจุบัน

สรุปผลการสร้างสรรค์ อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทสรุป(Conclusion)

การสร้างสรรคงานศิลปนิพนธ์จิตรกรรมสื่อประสมเกี่ยวกับ "ภาพสะท้อนในสังคมหลอกลวง" ชุดนี้ ข้าพเจ้ามีความต้องการจะนำเสนอเรื่องราวของการสร้างภาพลักษณ์ มายาคติ การหลอกลวง แฝงเร้นของผู้คนในสังคม ผ่านกระบวนการกลวิธีการสร้างสรรคผลงานที่สะท้อนถึงภาพลักษณ์ของบุคคลที่แสดงออกให้เห็นระหว่างรูปลักษณ์ภายนอก กับจิตใจภายในที่ไม่สัมพันธ์กัน ขัดแย้งกัน เช่น ภาพลักษณ์ของผู้นำนาเกรมขาม เป็นที่พึง น่าเชื่อถือ อันไม่สัมพันธ์ กับจิตใจที่ยังมีความกลัว การหลอกลวง

โดยข้าพเจ้าจะนำเสนอในรูปแบบประสมประสานระหว่างกลวิธีรูปแบบจิตรกรรมกลับ กลวิธีของประติมากรรมละมุน(soft sculpture) ใช้ผ้า และวัสดุเส้นใยเป็นวัสดุหลักในการสร้างสรรค์ การปักเย็บเป็นรูปร่างรูปทรง ในระหว่างการสร้างสรรค์ผลงานของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าได้คำนึงถึงแนวความคิดเกี่ยวกับการสร้างภาพลักษณ์มายาคติของผู้คน เพราะการที่คนจะสร้างภาพลักษณ์ไปในทางด้านใดนั้น ขึ้นอยู่กับหน้าที่ จุดประสงค์ และความต้องการของบุคคลนั้นๆ

ข้าพเจ้าจึงได้พยายามศึกษา ค้นคว้า เรียนรู้ วิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ความรู้ศิลปะ ตลอดจนปฏิบัติตามระบบ กระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะนิพนธ์อย่างเคร่งครัด เริ่มต้นจากการจัดระเบียบความคิด กำหนดขอบเขตของการสร้างสรรค์ผลงาน ค้นคว้าหาข้อมูล สร้างภาพแบบร่าง ตลอดจนทดลองสร้างสรรค์ผลงาน ฯลฯ โดยผ่านการดูแล และให้คำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาในทุกๆขั้นตอนอย่างใกล้ชิด จนกระทั่งแนวคิด และเนื้อหาที่เป็นเพียงจินตนาการที่ข้าพเจ้าตั้งไว้ในช่วงแรก เกิดเป็นรูปเป็นร่างจนสามารถพัฒนาการถ่ายทอดแนวความคิดผ่านผลงานศิลปนิพนธ์ได้ตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการ ด้วยความปรารถนาว่าคงเป็นสารประโยชน์ และเกิดสุนทรียอารมณ์ แก่ผู้คนในสังคมได้รับ ที่ว่าอาจมีบุคคลใดได้ความรู้ความเข้าใจจากเนื้อหาสาระที่ข้าพเจ้าได้นำเสนอไปไม่มากนัก

บรรณานุกรม

บรรณานุกรมประเภทหนังสือ

1. หนังสือทั่วไป

เจอร์ลด์ ดี แบรีแมน(เขียน). อุ่ทอง ประศาสน์วินิจฉัย(แปล). (2549). เบื้องหลังหน้ากาก. (2).

กรุงเทพฯ:

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.

อิริค ฟรอมม์(เขียน). สมบัติ พิศสะอาด(แปล). (2531). ฉีกหน้ากากพรอยด์. (1). มูลนิธิเด็ก

โรลิ่งด์ บาร์ตส์ เขียน. แปลจากภาษาฝรั่งเศสโดย วรณพิมล อังคศิริสรรพ. (2547). มายาคติ . (1).

โครงการจัดพิมพ์คบไฟ

